

**Informacje o charakterze ilościowym i jakościowym dotyczące
adekwatności kapitałowej
Banku Spółdzielczego Rzemiosła w Radomiu
podlegające ujawnieniom
wg stanu na dzień 31.12.2017 roku**

Radom 2018 rok

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Strategie i zasady polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka – art. 435 Rozporządzenia CRR.....	4
3. Zakres stosowania – art. 436 Rozporządzenia CRR	9
4. Fundusze własne – zgodnie z art. 437 Rozporządzenia z uwzględnieniem przepisów przejściowych określonych w art. 492 Rozporządzenia.....	10
5. Przestrzeganie wymogów w zakresie funduszy własnych – art. 438 Rozporządzenia CRR.....	12
6. Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta – art. 439 Rozporządzenia CRR.....	15
7. Bufory kapitałowe – art. 440 Rozporządzenia CRR.....	15
8. Wskaźniki globalnego znaczenia systemowego – art. 441 Rozporządzenia CRR	15
9. Korekty z tytułu ryzyka kredytowego – art. 442 Rozporządzenia CRR.....	15
10. Aktywa wolne od obciążeń – art. 443 Rozporządzenia CRR	23
11. Korzystanie z ECAI – art. 444 Rozporządzenia CRR	24
12. Ekspozycja na ryzyko rynkowe – art. 445 Rozporządzenia CRR	24
13. Ekspozycja na ryzyko operacyjne – art. 446 Rozporządzenia CRR.....	24
14. Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym (ekspozycji kapitałowych w księdze bankowej) – art. 447 Rozporządzenia CRR.....	27
15. Ekspozycje na ryzyko stopy procentowej przypisane pozycjom nieuwzględnionym w portfelu handlowym – art. 448 Rozporządzenia CRR	27
16. Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne – art. 449 Rozporządzenia CRR	29
17. Polityka w zakresie wynagrodzeń – art. 450 Rozporządzenia CRR	29
18. Wskaźnik dźwigni finansowej – art. 451 Rozporządzenia CRR.....	30
19. Stosowanie metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego – art. 452 Rozporządzenia CRR.....	31
20. Stosowanie przez Bank techniki ograniczenia ryzyka kredytowego – art. 453 Rozporządzenia CRR.....	31
21. Stosowanie wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego - art. 455 Rozporządzenia CRR.....	33
22. Ryzyko płynności	33
23. Informacje podlegające ujawnianiu zgodnie z art. 111a Prawa bankowego	36

1. Informacje ogólne o Banku Spółdzielczym Rzemiosła w Radomiu.

Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Radomiu utworzony w 1958 roku jest uniwersalnym bankiem wyłącznie z polskim kapitałem ukierunkowanym na zaspokajanie potrzeb klientów w zakresie usług bankowych. Bank działa jako Spółdzielnia wpisana do rejestru w Sądzie Rejonowym dla Miasta Stołecznego Warszawy pod numerem KRS 0000143901. Bank działa w oparciu o Statut wpisany do Rejestru Spółdzielni Sądu Rejonowego w Radomiu i poprzez 14 placówek prowadzi działalność w zakresie usług bankowych na terenie województwa mazowieckiego. Bank posiada REGON o numerze 000498112 oraz NIP 796-000-74-99. Przez okres 59 lat funkcjonuje pod niezmienną nazwą „Banku Spółdzielczego Rzemiosła w Radomiu”.

Strukturę organizacyjną Banku tworzą:

1. Zebranie Przedstawicieli
2. Zebranie Grup Członkowskich
3. Rada Nadzorcza
4. Zarząd
5. Centrala Banku z siedzibą w Radomiu
6. Jednostki Organizacyjne Banku - Oddziały z podległymi Filiami w następujących miejscowościach: Radom, Orońsko, Mirów, Jastrząb, Wolanów, Przytyk, Stara Błotnica, Jedlińsk, Stromiec, Dobieszyn, Jedlnia - Letnisko, Potworów.

Siedzibą Banku jest miasto Radom a Centrala Banku mieści się przy ul. Ludwika Waryńskiego 2. Zadaniem Centrali jest planowanie, koordynacja, realizacja i nadzorowanie zadań wynikających ze Statutu Banku, Umowy Zrzeszenia i Regulaminu Organizacyjnego Banku. Jednostki organizacyjne Banku prowadzą działalność sprzedażową i wykonują czynności bankowe określone w regulaminie organizacyjnym.

Bank jest zrzeszony w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. z siedzibą w Warszawie na podstawie zawartej Umowy Zrzeszenia w dniu 27.03.2002 roku we Wrocławiu dzięki czemu uzyskuje dostęp do szerokich rynków finansowych oraz otrzymuje wsparcie merytoryczne i informacyjne. Bank Zrzeszający zobowiązany jest m.in. do: prowadzenia rachunku bieżącego Banku Spółdzielczego Rzemiosła za pośrednictwem, którego dokonywane są rozliczenia pieniężne Banku, wypełniania za Bank Spółdzielczy Rzemiosła obowiązków informacyjnych wobec Narodowego Banku Polskiego oraz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, kontrolowania zgodności działania Banku z postanowieniami umowy zrzeszenia i innymi przepisami prawa.

W 2017 roku Bank nie był uczestnikiem systemu ochrony.

W dniu 19.01.2018r. Zebranie Przedstawicieli Banku uchwałą nr 2/ZP/2018 wyraziło zgodę na zawiązanie spółki akcyjnej Polski Bank Apeksowy S.A. oraz objęcie akcji nowo tworzonego banku zrzeszającego.

Bank prowadzi działalność komercyjną na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych zarówno w złotych jak i w walutach obcych oferując szeroką gamę kredytów oraz rachunków oszczędnościowych i terminowych poprzez sieć jednostek organizacyjnych na terenie powiatu: radomskiego, białobrzeskiego, szydlowieckiego i przysuskiego. Rynek, na którym działa bank jest dobrze rozpoznany, co wpływa na zmniejszenie zagrożeń wynikających z występujących ryzyk.

Niniejszy dokument stanowi realizację postanowień:

1. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz innych rozporządzeń wykonawczych Komisji (UE) ustanawiających wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji, wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (zwane dalej Rozporządzeniem CRR),
2. Polityki informacyjnej Banku Spółdzielczego Rzemiosła w Radomiu uchwalonej Uchwałą Nr 92/2017 Zarządu Banku z dnia 22.06.2017 roku, zatwierdzonej Uchwałą Nr 21/2017 Rady Nadzorczej Banku z dnia 28.07.2017 roku.
3. Ustawy Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2016 roku poz. 1988 z póź. zm.)

Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Radomiu prezentuje w niniejszym dokumencie i ogłasza w sposób dostępny jakościowe i ilościowe informacje dotyczące adekwatności kapitałowej za okres od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r.

2. Strategie i zasady polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka - (art. 435 CRR)

Podjęcie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. W Banku funkcjonuje system zarządzania ryzykiem w celu utrzymania racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka. Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się zgodnie ze „Strategią zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym Rzemiosła w Radomiu” (dalej Strategia zarządzania ryzykiem) uchwaloną przez Zarząd Banku uchwałą nr 107/2017 w dniu 29.06.2017r. i zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Banku uchwałą nr 22/2017 w dniu 28.07.2017r.

Strategia zarządzania ryzykiem jest powiązana z innymi regulacjami o charakterze strategicznym, zawiera cele definiujące apetyt na ryzyko Banku, rozumiany jako maksymalny, akceptowalny poziom ryzyka jaki Bank może ponieść.

Strategia zarządzania ryzykiem określa:

1. zasady polityki Banku w zakresie ryzyka,
 2. organizację i strukturę zarządzania ryzykiem,
 3. profil ryzyka - aktualną i docelową strukturę ryzyka, apetyt/tolerancję na ryzyko,
 4. zasady kontroli wewnętrznej w zakresie zarządzania ryzykiem
- oraz pełni jednocześnie rolę strategii w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w rozumieniu Rekomendacji M wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Organizacja zarządzania ryzykiem oparta jest o podział zadań realizowany na trzech, niezależnych poziomach:

1. zarządzanie ryzykiem na pierwszym poziomie - stanowiące bieżące zarządzanie ryzykiem przez wszystkie jednostki i komórki organizacyjne Banku, zapewniające właściwe stosowanie mechanizmów kontroli ryzyka i bieżące zapewnianie zgodności działania z obowiązującymi przepisami prawa, a także regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi,
2. zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie - funkcja kontroli (ryzyka) - mająca za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności

zarządzania ryzykiem w Banku, która obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji, a także działanie komórki ds. zgodności,

3. zarządzanie ryzykiem na trzecim poziomie - działanie Audytu Wewnętrznego w zakresie kontroli i oceny spójności działania systemu zarządzania ryzykiem w Banku.

Zarządzanie ryzykiem ma na celu uzyskanie w zmieniającym się otoczeniu prawnym i ekonomicznym odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa, wyrażanego przez nieprzekraczanie przyjętego apetytu na ryzyko.

Formalnie przyjęty proces identyfikacji, pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli podejmowanego ryzyka, oznacza następujące działania:

1. identyfikacja ryzyka – rozpoznanie aktualnych i potencjalnych źródeł zagrożeń związanych z ryzykiem oraz oszacowaniu wielkości potencjalnego wpływu danego rodzaju ryzyka na sytuację finansową Banku. W ramach identyfikacji ryzyka określone są te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku, a także sporządzane są prognozy i plany uwzględniające przewidywany poziom ryzyka,
2. pomiar ryzyka – definiowanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz dokonania kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar,
3. ocena/szacowanie ryzyka - określenie siły wpływu lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem, w ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka,
4. monitorowanie ryzyka – monitorowanie odchyleń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń). Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności,
5. raportowanie ryzyka – cykliczne informowanie organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do szczebla zarządczego odbiorców,
6. stosowanie mechanizmów kontrolujących i ograniczających ryzyko - w szczególności przyjmowanie regulacji wewnętrznych, określanie poziomu tolerancji na ryzyko, ustalanie wysokości limitów i wartości progowych, wydawanie zaleceń, podejmowanie decyzji o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem.

Procedury zarządzania ryzykiem podlegają przeglądowi i aktualizacji w cyklach rocznych pod względem dostosowania ich do aktualnych przepisów prawa przy uwzględnieniu zmian w skali działalności Banku oraz zmian organizacyjnych.

Strategiczne cele w zarządzaniu ryzykiem określa Rada Nadzorcza, która ocenia skuteczność działań Zarządu Banku, mających na celu zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem. Członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu posiadają wystarczającą wiedzę, umiejętności i doświadczenie do wykonywania swoich obowiązków, a ogólny skład organów Banku odzwierciedla odpowiednio szeroki zakres doświadczenia zawodowego.

Bank, z uwagi na skalę działalności nie stosuje strategii zróżnicowania w zakresie wyboru Członków Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku określonych w art. 435 ust.2 pkt. c. Rozporządzenia CRR.

W procesie zarządzania wszystkimi rodzajami ryzyka w Banku uczestniczą:

Rada Nadzorcza Banku:

Do zadań Rady Nadzorczej należy w szczególności:

1. nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem, systemem kontroli wewnętrznej oraz ocena jego adekwatność i skuteczność, w tym również nadzór nad adekwatnością i skutecznością systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym ryzykiem systemów informatycznych i bezpieczeństwem informacji,
2. zatwierdzanie dokumentów strategicznych i polityk w obszarze zarządzania ryzykiem, w tym także apetytu/tolerancji na ryzyko zawartych w tych politykach,
3. przyjmowanie informacji sprawozdawczych i wyników kontroli wewnętrznej, podejmowanie na ich podstawie działań w reakcji na stwierdzone nadmierne narażenie na ryzyko,
4. nadzór nad ryzykiem operacyjnym szczególnie nad zagadnieniami bezpieczeństwa informacji i systemów informatycznych, w tym: zarządzaniem bezpieczeństwem środowiska teleinformatycznego oraz ciągłością działania, procesem tworzenia i aktualizacji strategii w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, zarządzaniem elektronicznymi kanałami dostępu, współpracą z zewnętrznymi dostawcami usług w zakresie środowiska teleinformatycznego i jego bezpieczeństwa, zapewnieniem adekwatnej struktury organizacyjnej oraz zasobów kadrowych w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, zarządzaniem jakością danych o kluczowym znaczeniu.

Komitet Audytu

Do zadań Komitetu należy w szczególności:

1. monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej,
2. monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz zarządzania ryzykiem,
3. dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących badaniem w Banku,
4. kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej w szczególności w przypadku, gdy na rzecz Banku świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie,
5. informowanie Rady Nadzorczej Banku o wynikach badania oraz wyjaśnianie, w jaki sposób badanie to przyczyniło się do rzetelności sprawozdawczości finansowej w Banku, a także jaka była rola komitetu audytu w procesie badania sprawozdania finansowego,
6. opracowywanie polityki i procedury wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania rocznego sprawozdania finansowego Banku i zlecenia innych dozwolonych usług firmie audytorskiej,
7. przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji o wyborze firmy audytorskiej zgodnie z polityką i procedurą,
8. przedkładanie zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej w Banku.

Zarząd Banku:

Do zadań Zarządu Banku należy w szczególności:

1. opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem, w tym strategii zarządzania ryzykiem, a także za zorganizowanie, wdrożenie i funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem,
2. zapewnienie, że system zarządzania ryzykiem jest skuteczny – to znaczy, że proces zarządzania ryzykiem jest realizowany w sposób poprawny na każdym etapie, a jeśli to

- konieczne podejmuje działania weryfikacyjne celem wprowadzenia niezbędnych korekt i udoskonaleń tego systemu, w tym regulacji wewnętrznych dotyczących tego systemu,
3. podejmowanie decyzji dotyczących organizacji i działania procesów zarządzania ryzykiem, a także organizacji i działania środowiska wewnętrznego związanego z zarządzaniem ryzykiem. W tym zakresie Zarząd zapewnia zasoby niezbędne do skutecznego zarządzania ryzykiem,
 4. zapoznanie się z wynikami regularnych przeglądów strategii i polityk zarządzania ryzykiem i systemu zarządzania ryzykiem, w tym zasad zarządzania tym ryzykiem,
 5. okresowe przedkładanie Radzie Nadzorczej syntetycznej informacji na temat profilu ryzyka (struktury i wielkości ryzyka), na które narażony jest Bank,
 6. odpowiedzialność za bezpieczeństwo informacji i systemów informatycznych, w związku z tym szczególną uwagę poświęca zagadnieniom:
 - 1) zarządzania bezpieczeństwem środowiska teleinformatycznego oraz ciągłością działania,
 - 2) tworzenia i aktualizacji strategii w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
 - 3) zarządzania elektronicznymi kanałami dostępu,
 - 4) współpracy z zewnętrznymi dostawcami usług w zakresie środowiska teleinformatycznego i jego bezpieczeństwa,
 - 5) zapewnienia adekwatnej struktury organizacyjnej oraz zasobów kadrowych w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
 - 6) zarządzania jakością danych o kluczowym znaczeniu.

Prezes Zarządu Banku

Do zadań Prezesa Zarządu należy w szczególności:

1. nadzorowanie zarządzania ryzykiem istotnym w działalności Banku, odpowiada za funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem w obrębie całego Banku, w tym za funkcjonowanie systemu informacji zarządczej w zakresie ryzyka.
2. bezpośredni nadzór nad działalnością: komórki ds. ryzyka oraz komórki ds. zgodności.

Stanowisko zarządzania ryzykiem

Stanowi element zarządzania ryzykiem na II poziomie

Do zadań Stanowiska zarządzania ryzykiem należy w szczególności:

1. identyfikacja wszystkich najważniejszych rodzajów ryzyka, na jakie narażony jest Bank,
2. odpowiedzialność za niezależną identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie ryzyka oraz raportowanie o ryzyku powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez bank.
3. stosowanie i monitorowanie mechanizmów kontrolnych ustanawianych w ramach kontroli ryzyka, w tym kontrola przestrzegania przyjętych w Banku limitów oraz przyjętego apetytu na ryzyko.
4. wnioskowanie o usprawnienie systemu zarządzania ryzykiem oraz przedstawianie propozycji przeciwdziałania naruszeniom polityk, procedur i limitów w zakresie ryzyka.

Stanowisko do spraw zgodności

Stanowi element zarządzania ryzykiem na II poziomie.

Do zadań Stanowiska do spraw zgodności należy w szczególności:

1. identyfikacja, ocena, kontrola i monitorowanie ryzyka braku zgodności w działalności Banku poprzez analizę przepisów prawa, regulacji wewnętrznych, standardów

- rynkowych, a także poprzez koordynowanie działań innych komórek i jednostek organizacyjnych w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności,
2. identyfikacja, ocena, kontrola i monitorowanie ryzyka operacyjnego
 3. raportowanie Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej na temat ryzyka braku zgodności i ryzyka operacyjnego w Banku,
 4. doradztwo Zarządowi i komórkom organizacyjnym w zakresie zgodności,

Zespół ds. Przeglądów Zarządczych

Przeprowadza okresową weryfikację mechanizmów i procedur kontroli wewnętrznej, szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz regulacji wewnętrznych opisujących realizację procesów banku, w tym procesu zarządzania ryzykiem w zakresie i terminach określonych w „Regulaminie działania Zespołu ds. Przeglądów Zarządczych w BSR w Radomiu”.

Stanowisko audytu wewnętrznego

Stanowi element zarządzania ryzykiem na III poziomie.

Do zadań Stanowiska Audytu wewnętrznego należy w szczególności:

1. kontrola i ocena sprawności działania systemu zarządzania ryzykiem oraz dokonywanie regularnych przeglądów prawidłowości przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem obowiązujących w Banku,
2. dostarczanie obiektywnej oceny adekwatności i skuteczności funkcjonującego systemu zarządzania, w tym oceny zgodność działań wszystkich jednostek i komórek (w tym komórki ds. ryzyka i komórki ds. zgodności) z polityką Banku oraz innymi regulacjami wewnętrznymi i przepisami prawa.

Pozostałe komórki i jednostki Banku

Stanowią element zarządzania ryzykiem na I poziomie.

Mają obowiązek przestrzegania zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, obowiązujących w formie wewnętrznych regulacji i zaleceń, uczestnictwa w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń generujących ryzyko oraz raportowania tych zdarzeń.

Bieżące zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku polega na:

1. Gromadzeniu informacji dotyczących ryzyka.
2. Ograniczaniu ryzyka, powstającego w działalności Banku do akceptowalnego poziomu, wykorzystując do tego celu informacje otrzymane z jednostek/komórek organizacyjnych Banku.
3. Podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń.
4. Ograniczaniu/eliminowaniu negatywnych skutków ryzyka.

Przepływ informacji dotyczących ryzyka w Banku jest sformalizowany w „Instrukcji sporządzania informacji zarządczej w BSR w Radomiu” definiującej: częstotliwość, zakres, odbiorców i terminy sporządzania raportów i sprawozdań dotyczących ryzyka. Systemem informacji zarządczej objęte są wszystkie rodzaje ryzyka uznawane przez Bank za istotne. Zakres i częstotliwość raportowania jest dostosowany do skali narażenia na ryzyko, a także zmienności ryzyka, zapewniając możliwość podejmowania decyzji oraz odpowiedniej reakcji w przypadku zmiany ekspozycji na ryzyko. W stosunku do ryzyka uznanego przez Bank za istotne opracowane zostały metody pomiaru oraz system raportowania, opisany szczegółowo w procedurach wewnętrznych.

Celem ograniczania ryzyka, Bank wprowadził szereg limitów pozwalających na wdrożenie w odpowiednim momencie mechanizmów zapobiegających powstaniu nadmiernego ryzyka. W przypadku przekroczenia ustanowionego limitu, raporty zawierają informację na temat przyczyn przekroczenia, w tym ustalenia faktu, czy przekroczenie ma charakter jednorazowy. Bank wyznacza zadania priorytetowe w celu realizacji celów strategicznych (polityk długoterminowych) w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Priorytetowy charakter zadań w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku wynika z konieczności dostosowania wewnętrznych procedur oraz organizacji zarządzania Bankiem do zmieniających się regulacji zewnętrznych.

Zarządzanie ryzykiem jest zorganizowane w sposób umożliwiający zapobieganie konfliktom interesów pomiędzy pracownikami czy też jednostkami/komórkami organizacyjnymi Banku. Zatwierdzone przez Zarząd oświadczenie na temat adekwatności ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem w Banku, dające pewność, że stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii Banku stanowi Załącznik Nr 1 do niniejszej Informacji.

Członkowie Zarządu pełnią po jednym stanowisku dyrektorskim w Banku. Zasady wyboru członków organu zarządzającego Banku określa „Statut Banku Spółdzielczego Rzemiosła w Radomiu”.

Do składu Zarządu może być wybrany wyłącznie członek Banku Spółdzielczego, a jeżeli członkiem Banku Spółdzielczego jest osoba prawna, członków Zarządu wybiera się również spośród kandydatów wskazanych przez osoby prawne.

Zarząd składa się z trzech członków w tym Prezesa i dwóch Wiceprezesów wybranych na czas nieokreślony.

Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego powołuje i odwołuje Rada Nadzorcza za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego. Pozostałych członków Zarządu powołuje i odwołuje Rada Nadzorcza.

Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej mają wiedzę, umiejętności i doświadczenie, odpowiednie do pełnionych przez nich funkcji i powierzonych im obowiązków, oraz dają rękojmię należytego wykonywania tych obowiązków.

Rada Nadzorcza i Zarząd jako organy kolegialne dają rękojmię właściwego zarządzania ryzykiem, ogólny skład organów Banku odzwierciedla odpowiednio szeroki zakres kompetencji (wyszkolenia, doświadczenia), tak aby możliwy był odpowiedni nadzór nad ryzykiem.

Oceny następczej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji Członków Zarządu dokonuje Rada Nadzorcza zgodnie z zasadami „Polityki doboru i oceny odpowiedniości członków Zarządu Banku Spółdzielczego Rzemiosła w Radomiu”. Odwołanie Prezesa lub innego członka Zarządu wymaga pisemnego uzasadnienia. Odwołanie członka Zarządu lub zawieszenie go w czynnościach nie narusza jego uprawnień wynikających ze stosunku pracy. Szczegółowy zakres kompetencji i odpowiedzialności Zarządu określa Regulamin Działania Zarządu oraz Regulamin Organizacyjny.

Oświadczenie woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych za Bank składają dwaj Członkowie Zarządu lub Członek Zarządu i Pełnomocnik Zarządu lub dwóch Pełnomocników Zarządu ustanowionych bezpośrednio przez Zarząd Banku.

Bank z uwagi na skalę działania nie tworzy w obrębie Rady Nadzorczej komitetu ds. ryzyka.

3. Zakres stosowania – (art. 436 CRR)

Bank nie dokonuje konsolidacji do celów rachunkowości i regulacji ostrożnościowych.

4. Fundusze własne Banku – (art. 437 CRR)

Bank przyjmuje strategię bezpiecznego funkcjonowania opartą na utrzymywaniu rozmiarów działalności obciążonej ryzykiem na poziomie adekwatnym do posiadanego uznanego kapitału Banku. Bank w rocznych planach finansowych oraz w planach strategicznych uwzględnia gospodarkę uznanym kapitałem mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanego przez Bank uznanego kapitału.

Uznany kapitał wg stanu na dzień 31.12.2017 roku wynosił 24.381 tys. zł., a jego strukturę zaprezentowano w Tabeli nr 1.

Tabela nr 1. Elementy uznanego kapitału Banku w tys. zł.

Wyszczególnienie	31.12.2017 r.
Fundusz udziałowy	186
Fundusz zasobowy	23 297
Fundusz z aktualizacji wyceny	110
Fundusz ogólnego ryzyka	550
WN i P	3
Kapitał TIER 1	24 139
Kapitał podstawowy TIER 1	24 139
Kapitał TIER 2	550
Uznany kapitał	24 689,0
Pomniejszenie kapitału TIER 1	184
Pomniejszenie kapitału TIER 2	125
Kapitał TIER 1	23 955
Kapitał podstawowy TIER 1	23 955
Kapitał TIER 2	425
Uznany kapitał	24 381

W Tabeli 2 zaprezentowano pozycje kapitału Tier 1 i Tier 2 w tys. zł. zgodnie ze Standardami technicznymi w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji na temat funduszy własnych instytucji zgodnie z Rozporządzenia CRR.

Tabela 2 – Fundusze własne w okresie przejściowym wg załącznika VI do Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 roku

Kapitał podstawowy Tier I: instrumenty i kapitały rezerwowe		(A)	(B)	(C)
		Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do artykułu Rozporządzenia (UE) Nr 575/ 2013	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia (UE) NR 575/2013 lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu (UE) NR 575/2013
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe, z uwzględnieniem niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości)	23 434	art. 26 ust 1	22 284
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	550	art. 26 ust 1 lit. f)	550
4	Kwota kwalifikujących się pozycji, o których mowa w art. 484 ust. 3, i powiązane azio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału podstawowego Tier I	186	art. 486 ust 2	188
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	24 170		24 172

Kapitał podstawowy Tier I: korekty regulacyjne				
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-3	art. 36 ust. 1 lit. b), art.37, art. 472 ust. 4t	-3
18	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	-184	art. 36 ust. 1 lit h), art. 43, 45, 46, art. 49 ust. 2 i 3, art. 79, art. 472 ust. 10	0
26	Korekty regulacyjne stosowane w odniesieniu do kapitału podstawowego Tier I pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR.	-3		-3
26a	Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z art. 467 i 468;	-27		-138
	w tym fundusz z aktualizacji wyceny majątku trwałego	-27	art. 468	-138
28	Calkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	-30		-141
29	Kapitał podstawowy Tier I	23 956		24 031
45	Kapitał Tier I (kapitał Tier I = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	23 956		24 031
Kapitał Tier II: Instrumenty i rezerwy				
50	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego	550	art. 62 lit. c) i d)	550
51	Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	550		550
Kapitał Tier II: korekty regulacyjne				
54	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	-125	art. 66 lit. c), art. 69, 70, 79, art. 477 ust. 4	
57	Calkowite korekty regulacyjne w kapitale Tier II	-125		0
58	Kapitał Tier II	425		550
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	24 381		24 581
60	Aktywa ważone ryzykiem razem	132 565		132 565
Współczynniki i bufory kapitałowe				
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	18,07%	art. 92 ust. 2 lit. a), art. 465	18,13%
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	18,07%	art. 92 ust. 2 lit. b), art. 465	18,13%
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	18,39%	art. 92 ust. 2 lit. c)	18,54%

W trakcie 2017 roku zmianie uległy następujące pozycje:

- 1) Fundusz zasobowy - tworzony z odpisów z zysków za kolejne lata (niepodzielny) oraz wpłat wpisowego. W roku 2017 został powiększony o odpis z zysku za 2016 rok w kwocie 1.150 tys. zł. zgodnie z Uchwałą Zebrania Przedstawicieli.
- 2) Dokonane zmiany w Statucie Banku w zakresie praw z udziałów umożliwiły zaliczenie części udziałów członkowskich w kwocie 186,3 tys. zł do kapitału podstawowego Tier 1.

- 3) Wartości niematerialne i prawne netto na koniec 2017 roku pomniejszyły fundusze własne o kwotę 3 tys. zł.
- 4) W związku z przekroczeniem zewnętrznego limitu koncentracji zaangażowań kapitałowych Bank pomniejszył kapitał Tier 1 o kwotę 184 tys. zł. oraz kapitał Tier 2 o kwotę 125 tys. zł.

5. Przestrzeganie wymogów w zakresie funduszy własnych Banku – (art. 438 CRR)

Celem procesu szacowania kapitału wewnętrznego jest ustalenie wielkości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego z uwzględnieniem przewidywanego poziomu ryzyka.

Cele strategiczne w zakresie adekwatności kapitałowej obejmowały:

1. zapewnienie odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu uznanego kapitału Banku adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności,
2. posiadanie minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie nie niższym niż 13,25%.

W ramach procesu ICAAP dokonywana jest ocena istotności występujących w działalności Banku rodzajów ryzyka oraz szacowany jest kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka istotnego.

W 2017 roku Bank zidentyfikował jako istotne następujące rodzaje ryzyka;

1. ryzyko kredytowe (w tym ryzyko rezydualne i ryzyko koncentracji zaangażowań),
2. ryzyko rynkowe, ze względu na skalę działalności handlowej rozumiane, jako walutowe,
3. ryzyko operacyjne w tym braku zgodności,
4. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
5. ryzyko płynności i finansowania,
6. ryzyko biznesowe zarządzane w procesie planowania.

Bank analizuje również ryzyka trudno mierzalne do których zalicza: ryzyko braku zgodności, ryzyko cyklu gospodarczego, ryzyko strategiczne, ryzyko transferowe, ryzyko utraty reputacji oraz ryzyko modeli. Ocena ilościowa poziomu ryzyk trudno mierzalnych wyrażona jest za pomocą oszacowanej kwoty kapitału wewnętrznego i jest brana pod uwagę w ocenie adekwatności kapitałowej. W roku 2017 żadnego ryzyka trudno mierzalnego nie zaklasyfikowano do ryzyk istotnych w Banku.

Bank zobowiązany jest do tworzenia minimalnego wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe, ryzyko rynkowe (walutowe) oraz ryzyko operacyjne.

Na dzień 31.12.2017 roku Bank utworzył łączny minimalny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyk w kwocie 10.605 tys. zł. w tym:

1. na ryzyko kredytowe w kwocie 8.894 tys. zł.,
2. na ryzyko operacyjne w kwocie 1.712 tys. zł.

Łączny wymóg kapitałowy utworzony na dzień 31.12.2017r. w kwocie 10.605 tys. zł stanowił 43,50% wartości kapitału uznanego. Nadwyżka uznanego kapitału na pokrycie niezidentyfikowanych ryzyk w Banku stanowiła kwotę 13.776 tys. zł.

Łączny współczynnik kapitałowy na dzień 31.12.2017r. wynosił 18,39%. Nadwyżka łącznego współczynnika kapitałowego Banku ponad 13,25% (tj. 5,14 pp.) stanowiła bufor kapitału na

pokrycie potrzeb kapitałowych w przypadku wystąpienia sytuacji awaryjnej. Wielkość współczynnika kapitału Tier 1 oraz współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 ukształtowała się na poziomie 18,07%.

Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Radomiu wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego oblicza metodą standardową, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE. Bank stosuje współczynnik wsparcia równy 0,7619, o którym mowa w § 501 Rozporządzenia CRR dla wartości aktywów ważonych ryzykiem obliczonych dla ekspozycji wobec małego lub średniego przedsiębiorcy (MŚP), zaliczonych do ekspozycji wobec przedsiębiorstw, ekspozycji detalicznych lub ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach. W Tabeli nr 3 zaprezentowano kalkulację wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego na dzień 31.12.2017 r. wg klas ekspozycji.

Tabela Nr 3 Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego na dzień 31.12.2017r. według klas ekspozycji w tys. zł.

Wyszczególnienie klas ekspozycji	Stan na dzień 31.12.2017r.	
	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia	8% ekspozycji ważonej ryzykiem
Rządy i banki centralne	2 641	211
Samorządy regionalne lub władze lokalne	3 386	271
Sektor publiczny	2	0
Instytucje – banki	11 971	958
Przedsiębiorstwa	3 961	317
Detaliczne	17 053	1 364
Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	57 174	4 574
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 893	151
Ekspozycje kapitałowe	2 434	195
Inne pozycje	10 654	852
Ogółem	111 169	8 894

Bank wyznacza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego metodą podstawową. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego stanowi 8% pozycji walutowej całkowitej jeżeli przewyższa ona 2% funduszy własnych Banku. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego stanowi 0 jeżeli pozycja całkowita nie przewyższa 2% funduszy własnych. Bank minimalizuje ryzyko walutowe poprzez ustalenie limitów na dzienne pozycje dla każdej waluty oddzielnie. Na dzień 31.12.2017 roku pozycja walutowa całkowita wyniosła kwotę 381 tys. zł., a jej wartość nie przekroczyła 2% funduszy własnych Banku w związku z tym wymóg z tytułu ryzyka walutowego w Banku nie wystąpił.

Bank wylicza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego według metody wskaźnika bazowego. Zgodnie z przyjętą metodą wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego jest równy 15% średniej z trzech lat dla odpowiedniego wskaźnika, który jest sumą następujących pozycji:

1. Odsetki należne i podobne przychody,
2. Odsetki do zapłaty i podobne opłaty,
3. Przychody z akcji i innych papierów wartościowych o stałej/zmiennej stopie dochodu,
4. Należności z tytułu prowizji/opłat,

5. Koszty z tytułu prowizji/opłat,
6. Zysk netto lub strata netto z operacji finansowych,
7. Pozostałe przychody operacyjne.

Wartość obliczonego zgodnie z art. 315 i 316 Rozporządzenia CRR wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego wg stanu na 31.12.2017 r. została zaprezentowana w Tabeli nr 4

Tabela nr 4 - Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z art. 315 i 316 Rozporządzenia CRR na dzień 31.12.2017r. [w tys. zł]

L.p.	Rodzaj wymogu	Wymóg kapitałowy
1.	Średni wskaźnik za okres ostatnich 3 lat (2014-2016)	11 410
2.	Współczynnik	15%
2.	Wymóg na ryzyko operacyjne w 2017 roku	1 712

Dodatkowe wymogi kapitałowe w Banku obejmują ryzyka istotne dla Banku wymienione w Dyrektywie UE tj.:

1. ryzyko koncentracji kredytów,
2. ryzyko płynności,
3. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji zaangażowań kredytowych Bank wylicza w przypadku przekroczenia limitów ustalonych w Instrukcji „Zasady ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań i zaangażowań kapitałowych w Banku Spółdzielczym Rzemiosła w Radomiu” dla zaangażowań kredytowych odnoszących się do:

1. koncentracji w sektor gospodarki,
2. koncentracji przyjętych form zabezpieczenia ekspozycji kredytowych,
3. koncentracji zaangażowań w jednorodny instrument finansowy,

Wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka wynikającego z koncentracji zaangażowań tworzony jest jako 8% sumy przekroczenia.

Łączny wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji zaangażowań stanowi suma wewnętrznych wymogów kapitałowych wyliczonych według zasad określonych w „Instrukcji wyznaczania kapitału wewnętrznego oraz oceny adekwatności kapitałowej w BSR w Radomiu”. W przypadku, gdy limity nie są przekroczone - wymóg kapitałowy wynosi 0.

Na dzień 31.12.2017 roku limity koncentracji zaangażowań nie były przekroczone w związku z tym dodatkowy wymóg nie był tworzony.

Do wyznaczenia wewnętrznego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka płynności Bank wykorzystuje wartość wskaźnika LCR. W przypadku, gdy Bank nie utrzyma wskaźnika LCR na poziomie minimum 1, wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka płynności wyliczany jest jako 8% kosztu pozyskania brakującej kwoty aktywów płynnych do uzyskania minimalnego poziomu LCR.

W przypadku, gdy Bank utrzymuje wskaźnik LCR na poziomie minimum 1 o wymóg wewnętrzny równy jest 0.

W roku 2017 Bank nie tworzył wewnętrznego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka płynności.

Ocena poziomu ryzyka stopy procentowej dokonywana jest w skali 12 miesięcy na podstawie metod określonych w Instrukcji „Zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku Spółdzielczym Rzemiosła w Radomiu”. W zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze

bankowej Bank ustanawia limity obejmujące poszczególne kategorie ryzyka stopy procentowej.

Do wyznaczenia wewnętrznego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka stopy procentowej Bank wykorzystuje wartość:

1. limitu określającego maksymalną wartość oszacowanej zmiany wartości ekonomicznej banku przy założeniu szokowej zmiany stóp procentowych
2. limitu określającego maksymalną wartość oszacowanych strat w przypadku odwrócenia się krzywej dochodowości,
3. limitu określającego maksymalną wartość oszacowanych strat w przypadku znaczącego wykorzystania opcji klienta tj. w przypadku gdy:

W przypadku przekroczenia ustalonych wielkości limitów Bank tworzy wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka stopy procentowej w wysokości 8% kwoty powstałych przekroczeń ponad wyznaczony w Instrukcji „Zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku Spółdzielczym Rzemiosła w Radomiu” limit.

Łączny wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka stopy procentowej stanowi sumę przekroczeń poszczególnych limitów.

W przypadku, gdy limity nie są przekroczone - wymóg kapitałowy wynosi 0.

W 2017 roku Bank nie przekroczył w/w limitów w związku z tym nie tworzył wewnętrznego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka stopy procentowej.

6. Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta – (art. 439 CRR)

Bank nie ogłasza informacji w zakresie ryzyka kredytowego kontrahenta, ponieważ w Banku nie występowały instrumenty pochodne oraz transakcje z przyrzeczeniem odkupu w rozumieniu art. 439 CRR.

7. Bufory kapitałowe – (art. 440 CRR)

Na dzień 31.12.2017 roku Bank nie był zobowiązany do ujawniania informacji w tym zakresie.

8. Wskaźnik globalnego znaczenia systemowego – (art. 441 CRR)

Obowiązek ujawniania nie dotyczy Banku Spółdzielczego Rzemiosła w Radomiu gdyż nie jest globalną instytucją o znaczeniu systemowym.

9. Korekty z tytułu ryzyka kredytowego – (art. 442 CRR)

Jako należności przeterminowane Bank uznaje należności nie spłacone przez Kredytobiorcę w części lub w całości w terminie określonym w umowie kredytu. Ekspozycjami zagrożonymi są należności przeterminowane w przypadkach, których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu (harmonogramu) spłat określonego w momencie powstania należności przekracza 3 miesiące, z wyłączeniem kredytów detalicznych, gdzie opóźnienie przekracza 6 miesięcy.

Ekspozycje kredytowe wynikające z pożyczek i kredytów detalicznych klasyfikuje się biorąc pod uwagę kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek do następujących kategorii ryzyka:

1. do kategorii „normalne” – ekspozycje kredytowe w przypadku, których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 6 miesięcy;

2. do kategorii „stracone” – ekspozycje kredytowe w przypadku, których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 6 miesięcy.

Ekspozycje kredytowe wynikające z pożyczek i kredytów mieszkaniowych oraz pożyczek i kredytów hipotecznych, klasyfikuje się biorąc pod uwagę kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek do następujących kategorii ryzyka:

1. do kategorii „normalne” – ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 1 miesiąca;
2. do kategorii „pod obserwacją” – ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 1 miesiąca i nie dłużej niż 3 miesiące;
3. do kategorii „poniżej standardu” – ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 3 miesięcy i nie dłużej niż 6 miesięcy;
4. do kategorii „wątpliwe” – ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 6 miesięcy i nie dłużej niż 12 miesięcy;
5. do kategorii „stracone” – ekspozycje kredytowe spełniające jeden z następujących warunków:
 - 1) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 12 miesięcy,
 - 2) ekspozycje kredytowe dotyczące klientów, w stosunku do których Bank złożył wnioski o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
 - 3) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez klientów na drodze postępowania sądowego,
 - 4) ekspozycje kredytowe dotyczące klientów, których miejsce zamieszkania (pobytu) jest nieznane i których majątek nie został ujawniony.

Ekspozycje klientów instytucjonalnych klasyfikuje się biorąc pod uwagę kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek oraz kryterium oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta.

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych w oparciu o kryterium ekonomiczno-finansowe Zespół Produktów Bankowych sporządza zestawienie ekspozycji kredytowych podlegających przeglądowi i przekazuje do jednostek/komórek organizacyjnych, które są zobowiązane do dokonania przeglądu i monitoringu klientów oraz zabezpieczeń.

Ekspozycje kredytowe klientów instytucjonalnych klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:

1. do kategorii „normalne” – ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 1 miesiąca oraz sytuacja ekonomiczno-finansowa klienta nie budzi obaw;
2. do kategorii „pod obserwacją”:
 - 1) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy oraz sytuacja ekonomiczno-finansowa klienta nie budzi obaw, lub
 - 2) ekspozycje kredytowe, które ze względu na m.in. ryzyko regionu, państwa, branży, grupy klientów, grupy produktów wymagają szczególnej uwagi, gdyż istnieje obawa, że klient może utracić zdolność do terminowej obsługi ekspozycji kredytowej,

- 3) ekspozycje kredytowe:
 - a. wobec klientów, dla których stwierdzono niekorzystne tendencje kształtowania się wielkości wskaźników ekonomiczno-finansowych na tle średnich wskaźników dla danej branży z uwzględnieniem sezonowości w prowadzonej działalności,
 - b. udzielone zgodnie z art. 70 ust. 2 i 4 Prawa bankowego na podstawie biznes planu / projekcji finansowej;
3. do kategorii „poniżej standardu” – ekspozycje kredytowe:
 - 1) w przypadku, których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 3 miesięcy i nie dłużej niż 6 miesięcy,
 - 2) klientów, których sytuacja ekonomiczno-finansowa może stanowić zagrożenie dla terminowej spłaty należności, przy czym w przypadku ekspozycji kredytowych udzielonych na podstawie biznes planu/projekcji finansowej, w szczególności ekspozycji kredytowych udzielonych na podstawie art. 70 ust. 2 i 4 Prawa bankowego, odchylenie aktualnego wyniku finansowego (zysku/straty) według stanu na dzień przeglądu w odniesieniu do przyjętego w biznes planie/projekcji finansowej, wyniku finansowego analogicznego okresu, wynosi powyżej 30%.
4. do kategorii „wątpliwe” – ekspozycje kredytowe:
 - 1) w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 6 miesięcy i nie dłużej niż 12 miesięcy,
 - 2) klientów, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ulega znacznemu pogorszeniu, a zwłaszcza gdy ponoszone straty w sposób istotny tj. powyżej 50% naruszają ich kapitały (aktywa netto);
5. do kategorii „stracone” – następujące ekspozycje kredytowe:
 - 1) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek wynosi powyżej 12 miesięcy,
 - 2) ekspozycje kredytowe klientów, w stosunku do których ogłoszono upadłość lub w stosunku do których nastąpiło otwarcie likwidacji, z wyjątkiem gdy następuje ona na podstawie przepisów ustawy o prywatyzacji i komercjalizacji,
 - 3) ekspozycje kredytowe klientów, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
 - 4) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez klientów na drodze postępowania sądowego,
 - 5) ekspozycje kredytowe klientów, których miejsce pobytu lub prowadzenia działalności jest nieznanie i których majątek nie został ujawniony,
 - 6) ekspozycje kredytowe klientów, których sytuacja ekonomiczno-finansowa pogorszyła się w sposób nieodwracalny, uniemożliwiający spłatę długu.

Ekspozycje kredytowe klientów instytucjonalnych oraz ekspozycje kredytowe wynikające z pożyczek i kredytów hipotecznych klasyfikuje się do kategorii „normalne” w części zabezpieczonej rodzajami zabezpieczeń określonymi w Rozporządzeniu w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

W przypadku ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych, Bank tworzy rezerwy celowe w wysokości co najmniej:

1. 1,5% podstawy tworzenia rezerw celowych od ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do kategorii „normalne”;
2. 100% podstawy tworzenia rezerw celowych od ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do kategorii „stracone”.

W odniesieniu do ekspozycji kredytowych klientów instytucjonalnych oraz ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów mieszkaniowych oraz pożyczek i kredytów hipotecznych, Bank tworzy rezerwy celowe w wysokości co najmniej:

1. 1,5% podstawy tworzenia rezerw celowych od ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do kategorii „pod obserwacją”;
2. 20% podstawy tworzenia rezerw celowych od ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do kategorii „poniżej standardu”;
3. 50% podstawy tworzenia rezerw celowych od ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do kategorii „wątpliwe”;
4. 100% podstawy tworzenia rezerw celowych od ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do kategorii „stracone”.

Wartość ekspozycji zagrożonych, w tym przeterminowanych na dzień 31.12.2017r. stanowiła kwotę 5.146 tys. zł. w tym: należności „poniżej standardu” w kwocie 402 tys. zł., należności „wątpliwe” w kwocie 1.594 tys. zł. oraz należności „stracone” w kwocie 3.150 tys. zł. Bank na dzień 31.12.2017r. utworzył rezerwy na kredyty w sytuacji nieregularnej w kwocie 3.682 tys. zł.

Bank zgodnie ze znowelizowanym Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków tworzy odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi - odpisy aktualizujące odnoszące się do odsetek, także skapitalizowanych, od ekspozycji kredytowych.

Bank na dzień 31.12.2017r. utworzył odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi w kwocie 2.150 tys. zł.

Szczegółowe zasady dotyczące metod ustalania korekt wartości rezerw opracowane zostały na podstawie Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków zmienione Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 12 października 2017r. zawarte są w Instrukcji „Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych w BSR w Radomiu”.

Bank tworzył również rezerwę na ryzyko ogólne na podstawie oceny tego ryzyka, uwzględniającej w szczególności wielkość należności oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych służącą pokryciu niezidentyfikowanego ryzyka związanego z prowadzeniem działalności bankowej zgodnie z art. 130 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe.

Na dzień 31.12.2017 roku Bank nie posiadał wewnętrznych systemów ratingów i metod ustalania korekt wartości rezerw.

Średnia pierwotna wartość ekspozycji w 2017 roku wyniosła kwotę 243.290 tys. zł. Kwoty ekspozycji bez uwzględniania wag ryzyka kontrahenta w podziale na klasy przedstawiono w Tabeli nr 5.

Tabela nr 5. Kwoty ekspozycji oraz średnia wartość ekspozycji [w tys. zł]

Kategorie ekspozycji określone w art. 112 Rozporządzenia	Wartość ekspozycji po odliczeniu korekt wartości i rezerw na dzień 31.12.2017 r.	Wartość średnia ekspozycji w 2017 roku
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	61 044	47 977
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	17 181	16 818
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	7	9
Ekspozycje wobec instytucji	56 388	52 687
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	6 328	6 772
Ekspozycje detaliczne	26 496	28 419
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	65 480	62 778
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	7 037	6 792
Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0
Ekspozycje kapitałowe	2 434	2 392
Inne pozycje	18 955	18 646
RAZEM	261 350	243 290

Bank na dzień 31.12.2017r. w odniesieniu do aktyw netto ogółem zaangażował :

- a) 20,73% środków w sektorze finansowym,
- b) 26,40% środków w instrumenty dłużne,
- c) 37,50% środków w działalność kredytową dla podmiotów niefinansowych,
- d) 6,69% środków w kredyty dla jednostek samorządu terytorialnego,

Tabela nr 6 Ekspozycje przeterminowane w podziale na istotne grupy kontrahentów w tys. zł.

Lp.	Treść	Zaangażowanie bilansowe brutto	Ekspozycje zagrożone brutto	Przeterminowane ogółem			
				1-30 dni	30-90 dni	90-180 dni	pow. 180 dni
1	Sektor finansowy	51 677	0	0		0	0
2	Sektor niefinansowy w tym	99 352	7 318	11 746	213	244	6 944
2.1	Przedsiębiorstwa	20 143	3 894	2 206	0	0	3 894
2.2	Przedsiębiorcy indywidualni	12 629	1 940	3 114	0	0	1 931
2.3	Osoby prywatne	50 562	603	5 000	213	151	542
2.4	Rolnicy indywidualni	16 018	881	1 426	0	93	577
3	Sektor rządowy i samorządowy	16 688	0	0	0	0	0
3.1	Instytucje samorządowe	16 681					
3.2	Instytucje rządowe szczebla centralnego	7	0	0	0	0	0
4	Instrumenty dłużne	65 820	0	0		0	0
5	Papiery wartościowe	1 622	0	0		0	0

Strukturę należności wg wartości bilansowej na dzień 31.12.2017 r. przedstawia Tabela nr 7:

Tabela 7. Struktura ekspozycji kredytowych w podziale na podmioty w tys. zł.

Wyszczególnienie	Należności normalne i pod obserwacją	Należności zagrożone	Należności kapitałowe ogółem	Udział w obligu kredytowym ogółem
Spółki i spółdzielnie	16 372	2 854	19 226	16,68%
Rolnicy indywidualni	15 310	759	16 069	13,94%
Przedsiębiorcy indywidualni	10 816	1 147	11 963	10,38%
Osoby prywatne	50 962	386	51 348	44,54%
Pozostałe podmioty	0	0	0	0,00%
Razem	93 460	5 146	98 606	85,54%
Budżet	16 671	0	16 671	14,46%
Obligo ogółem	110 131	5 146	115 277	100,00%

Na koniec 2017 r. żadna branża w której Bank posiada zaangażowanie nie przekroczyła 50% obligu kredytowego, co oznacza brak istotnej branży w Banku. Dominującymi branżami w roku 2017 były dwie branże tj. branża „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo” z zaangażowaniem w obligu kredytowym na poziomie 14,42% oraz „Administracja publiczna i obrona narodowa” z zaangażowaniem na poziomie 14,46% obligu kredytowego.

Strukturę zaangażowania w podziale na branże wg stanu na dzień 31.12.2017 r. przedstawia Tabela nr 8:

Tabela 8. Struktura zaangażowania kredytowego według branż wraz z kwotą należności zagrożonych i rezerw celowych w tys. zł.

Sektor gospodarki	Zobowiązania pozabilansowe	Należności normalne i pod obserwacją	Należności poniżej standardu	Należności wątpliwe	Należności stracone	Należności kapitałowe (RAZEM)	Rezerwy celowe	Struktura % w odniesieniu do obliża kredytowego
Administracja publiczna i obrona narodowa	500	16 671	0	0	0	16 671	0	14,46%
Budownictwo	2 341	10 626	0	0	1 299	11 925	1 299	10,34%
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami	127	181	0	0	0	181	0	0,16%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	30	0	0	0	30	0	0,03%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	204	0	0	0	204	0	0,18%
Działalność w zakresie usług administrowania i wspierająca	0	5	0	0	0	5	0	0,00%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	13	0	0	0	13	0	0,01%
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5	4 496	0	0	0	4 496	0	3,90%
Handel hurtowy i detaliczny	623	6 246	0	0	592	6 838	592	5,93%
Opieka zdrowotna, opieka społeczna	0	127	0	0	0	127	0	0,11%
Pozostała działalność usługowa	350	308	0	0	0	308	0	0,27%
Przetwórstwo przemysłowe	355	3 395	0	1 395	529	5 319	890	4,61%
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo	390	15 862	207	190	362	16 621	495	14,42%
Transport i gospodarka magazynowa	142	1 005	0	9	177	1 191	182	1,03%
Razem	4 838	59 169	207	1 594	2 959	63 929	3 458	

W roku 2017 w produktach bankowych dominowały kredyty na nieruchomości mieszkaniowe w kwocie 26.787 tys. zł. i udziałem w obliżu kredytowym ogółem na poziomie 23,24% oraz kredyty inwestycyjne w kwocie 23.850 tys. zł. i udziałem w obliżu kredytowym na poziomie 20,69%.

Strukturę zaangażowań wg produktów na dzień 31.12.2017r. przedstawia tabela nr 9:
Tabela 9 Struktura zaangażowania kredytowego według produktów wraz z kwotą należności zagrożonych i rezerw celowych

Instrumenty finansowe	Zobowiązania pozabilansowe	Należności normalne i pod obserwacją	Należności poniżej standardu	Należności wątpliwe	Należności stracone	Należności kapitałowe (RAZEM)	Rezerwy celowe	Struktura procentowa w odniesieniu do obliża kredytowego
Kredyty gotówkowe i kredyty „na każdą okazję”	7	10 039	0	0	151	10 190	151	8,84%
Kredyty hipoteczne dla firm	350	8 892	0	0	0	8 892	0	7,71%
Kredyty inwestycyjne	500	22 043	75	1 183	549	23 850	716	20,69%
Kredyty konsolidacyjne niezabezpieczone hipotecznie	0	822	0	0	0	822	0	0,71%
Kredyty konsolidacyjne zabezpieczone hipotecznie	0	508	0	0	0	508	0	0,44%
Kredyty na nieruchomości komercyjne i pozostałe	500	12 106	0	0	92	12 198	92	10,58%
Kredyty na nieruchomości mieszkaniowe	1 190	26 588	195	0	5	26 788	37	23,24%
Kredyty obrotowe	0	11 627	132	0	2 317	14 076	2 640	12,21%
Kredyty odnawialne w rachunku kredytowym	175	1 020	0	391	0	1 411	0	1,22%
Kredyty w rachunku bieżącym	2 196	3 426	0	0	1	3 427	11	2,97%
Kredyty w rachunku karty kredytowej	107	104	0	20	31	155	31	0,13%
Limity w ROR	346	407	0	0	4	411	4	0,36%
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	1 117	0	0	0	0	0	0	0,00%
Uniwersalny kredyt hipoteczny	0	12 494	0	0	0	12 494	0	10,84%
Kredyt hipoteczny na działalność rolniczą	0	55	0	0	0	55	0	0,05%
Razem	6 488	110 131	402	1 594	3 150	115 277	3 682	100,00%

Zgodnie ze sprawozdawczością obowiązkową FINREP struktura ekspozycji wg okresów zapadalności na dzień 31.12.2017r. przedstawia się następująco (wartość nominalna):

Tabela Nr 10 Zestawienie zapadalności ekspozycji na dzień 31.12.2017r. w tys. zł.

Wyszczególnienie	Sektor finansowy		Sektor niefinansowy		Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Instrumenty dłużne
	Banki centralne	Banki i oddziały instytucji kredytowych	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe		
bez określonego terminu	8 301	6 652	1 648	2 059		
<= 1 tygodnia		23 963	0	40		60 000
> 1 tygodnia<= 1 miesiąc		20 000	303	1 094	32	
> 1 miesiąca<= 3 miesięcy		1 000	820	2 949	424	3 300
> 3 miesięcy<= 6 miesięcy			859	4 304	456	1 400
> 6 miesięcy<= 1 roku			2 949	8 663	1 051	500
> 1 roku<= 2 lat			2 605	10 108	1 845	
> 2 lat<= 5 lat			5 345	18 492	6 430	600
> 5 lat<= 10 lat			2 843	16 806	3 613	
> 10 lat<= 20 lat			1 854	13 255	2 820	
> 20 lat				1 610		
Ogółem	8 301	51 615	19 226	79 380	16 671	65 800

10. Aktywa wolne od obciążeń – (art. 443 CRR)

Składnik aktywów jest traktowany jako obciążony jeżeli został on zastawiony lub podlega jakiegokolwiek formie ustaleń mających na celu zabezpieczenie lub wsparcie jakości kredytowej transakcji bilansowej lub pozabilansowej, z której nie może on zostać swobodnie wycofany (np. w celu zastawiania dla potrzeb finansowania).

Tabela Nr 11 Aktywa obciążone i wolne od obciążeń na dzień 31.12.2017 roku (w tys. zł.)

Wyszczególnienie	Wartość bilansowa aktywów obciążonych	Wartość bilansowa aktywów nieobciążonych
Kredyty na żądanie	0	5 317
Instrumenty udziałowe	0	1 623
Dłużne papiery wartościowe	0	65 820
Kredyty hipoteczne	0	63 815
Kredyty i zaliczki inne niż kredyty na żądanie	6 000	150 489
Inne aktywa		20 061
Aktywa razem	6 000	243 310

Bank w strukturze bilansu wg stanu na dzień 31.12.2017 roku posiadał aktywa wolne od obciążeń w kwocie 243.310 tys. zł, natomiast aktywa obciążone w kwocie 6.000 tys. zł.

11. Korzystanie z ECAI – Zewnętrznych Instytucji Oceny Wiarygodności Kredytowej - (art. 444 CRR)

W 2017 roku Bank nie korzystał z usług zewnętrznej firmy ratingowej.

12. Ekspozycja na ryzyko rynkowe – (art. 445 CRR)

W 2017 roku w zakresie ryzyka rynkowego Bank wyznaczał wymóg wyłącznie na ryzyko walutowe. Wymóg kapitałowy wyznaczony na ryzyko rynkowe, zgodnie z art. 92 ust. 3 lit. b) CRR nie dotyczy Banku.

L.p.	Rodzaj wymogu	Wymóg kapitałowy
1.	Wymóg zgodnie z art. 92 ust. 3 lit b.	nie dotyczy
2.	Wymóg zgodnie z art. 92 ust. 3 lit c. – ryzyko walutowe	0

13. Ryzyko operacyjne – (art. 446 CRR oraz Rekomendacja M nr 17)

Ryzyko operacyjne definiowane jest, jako możliwość poniesienia strat powstałych w wyniku niewłaściwych lub wadliwie przebiegających procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów, strat wynikających z przyczyn zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko prawne, w tym ryzyko braku zgodności, natomiast nie obejmuje ryzyka utraty reputacji i ryzyka strategicznego. Ze względu na swój kompleksowy charakter ryzyko operacyjne może mieć znaczący wpływ na działalność i sytuację Banku.

Cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku to:

1. utrzymanie narażenia Banku na ryzyko operacyjne na akceptowanym przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku, bezpiecznym dla działania i rozwoju Banku poziomie,
2. zapewnienie świadomości występowania ryzyka operacyjnego obciążającego bank na wszystkich szczeblach zarządzania,
3. minimalizowanie strat z tytułu ryzyka operacyjnego,
4. wdrożenie i systematyczna weryfikacja procesów zapobiegania występowaniu oraz zmniejszania skutków ryzyka, odpowiednio do rodzaju ryzyka i jego możliwego wpływu na wynik Banku,
5. zapobieganie powstawaniu zagrożeń o charakterze katastroficznym lub zagrażającym utratą ciągłości działania Banku,
6. zapewnienie opłacalności stosowania wybranych metod ograniczania ryzyka, odpowiednio do skali działania Banku i wielkości ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Banku ukierunkowane jest na:

1. działania prewencyjne, związane z identyfikacją i monitoringiem ryzyka operacji, rozpoznawaniem i zapobieganiem powstawaniu zdarzeń ryzyka operacyjnego w trakcie codziennej działalności, a także zapewnienie identyfikacji i oceny ryzyka przed podjęciem istotnych decyzji związanych z wdrożeniem nowych produktów, procesów, systemów;
2. osłabianie i niwelowanie skutków zaszłych zdarzeń poprzez przygotowanie odpowiednich procedur i sposobów reagowania pracowników Banku na wypadek zajścia zdarzenia ryzyka operacyjnego, a także poprzez dokonanie przeniesienia

ryzyka na inne podmioty w przypadku opłacalności i dostępności takiej metody dla danego rodzaju ryzyka.

Podstawowymi procesami niezbędnymi do zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności są:

1. opracowane i wdrożone procedury zarządzania tymi ryzykami dostosowane do przepisów zewnętrznych oraz powiązane z procedurami zawierającymi plany utrzymania ciągłości działania Banku oraz zasadami powierzania wykonywania czynności podmiotom zewnętrznym,
2. okresowa weryfikacja przyjętych procedur wewnętrznych,
3. identyfikacja i rejestracja zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz incydentów ryzyka braku zgodności,
4. wycena strat zdarzeń ryzyka operacyjnego,
5. wyznaczenie i monitorowanie limitów wewnętrznych,
6. wyznaczenie i monitorowanie Kluczowych Wskaźników Ryzyka (KRI),
7. analiza zagrożeń i propozycja działań w celu ograniczania ryzyka operacyjnego,
8. przeprowadzanie testów warunków skrajnych oraz testów ciągłości działania,
9. raportowanie wyników analiz Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej,
10. podejmowanie działań ograniczających ryzyko operacyjne oraz ryzyko braku zgodności,
11. kontrola wewnętrzna i audyt,
12. szkolenia pracowników, członków Zarządu Banku i Rady Nadzorczej.

Ryzyko operacyjne monitorowane jest we wszystkich obszarach działania Banku, z zastosowaniem mechanizmów zapewniających szybkie wykrycie i weryfikację słabości występujących w systemie zarządzania ryzykiem operacyjnym. Zgodnie z Rekomendacją „M” Bank w swojej działalności wyodrębnił procesy operacyjne, które wiążą się z realizacją celów Banku tj. procesy kluczowe i procesy krytyczne, z uwzględnieniem:

1. zakresu prowadzonej działalności bankowej,
2. wykorzystywanych kanałów dystrybucji usług bankowych,
3. struktury organizacyjnej,
4. lokalizacji, w tym możliwości lokalizacji zastępczej.

Identyfikacja ryzyka istniejących produktów, procesów, systemów dokonywana jest poprzez:

1. rejestrację zdarzeń ryzyka operacyjnego i analizę ich przyczyn,
2. rejestrację zagrożeń zewnętrznych w rejestrze zewnętrznych zdarzeń ryzyka operacyjnego i analizę ich potencjalnego wpływu na działalność Banku,
3. identyfikację ryzyka procesów kluczowych Banku poprzez samoocenę ryzyka.

Identyfikacja ryzyka nowych produktów, procesów, systemów, a także ryzyka konfliktu interesu dokonywana jest w przypadkach wprowadzania zmian w Banku w postaci:

1. angażowania się w nowe rodzaje działalności lub tworzenia nowych produktów (szczególnie, gdy produkt taki lub działalność, nie są ściśle związane z podstawową działalnością banku),
2. wejścia na nowe, nieznane rynki,
3. zmian w strukturze organizacyjnej,
4. wprowadzania nowych systemów informatycznych,
5. uczestnictwa w procesie fuzji lub przejęcia,
6. dokonywania restrukturyzacji.

Do pomiaru ekspozycji Banku na ryzyko operacyjne wynikające ze zmian czynników ryzyka operacyjnego stosowane są kluczowe wskaźniki ryzyka (KRI ang. Key Risk Indicator) w obszarze:

1. zasobów kadrowych,

2. procesów i systemów,
3. produktów bankowych,
4. zdarzeń zewnętrznych w tym sprawy sądowe (dotyczące stosowania i interpretacji przepisów), w których stroną jest Bank.

Ocena ryzyka operacyjnego polega na określeniu prawdopodobieństwa wystąpienia i wielkości możliwych przyszłych strat z tytułu ryzyka operacyjnego. Do określenia tych dwóch wielkości wykorzystuje się wielkości ilościowe (takie jak m.in. historyczne informacje o stratach) oraz oceny jakościowe, dotyczące np. charakteru zagrożeń.

Zgodnie z Rekomendacją M 17.3 Bank ujawnia informacje o stratach brutto z tytułu ryzyka operacyjnego.

W 2017 roku łączna suma strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego wyniosła kwotę 14 tys. zł. w tym w rodzaju zdarzeń i kategoriach zdarzeń przedstawionych w poniższej Tabeli nr 13:

Tabela nr 13 Straty brutto z tytułu ryzyka operacyjnego w roku 2017

Linia biznesowa	Rodzaj zdarzenia	Kategoria	Wielkość poniesionych kosztów na dzień 31.12.2017 r. w tys. zł.
Bankowość detaliczna	Szkody związane z aktywami rzeczowymi	Kłęski żywiołowe i inne zdarzenia	2
Bankowość detaliczna	Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami	Wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	1
Bankowość detaliczna	Zakłócenia działalności Banku i awarie systemów	Systemy	10
Bankowość detaliczna	Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	Bezpieczeństwo środowiska pracy	1
Razem			14

Globalny limit strat na wysokość rocznych annualizowanych strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego w kwocie 171 tys. zł. (stanowiącej 10% wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne) został wykorzystany w 8,21%.

Zdarzenie zewnętrzne, które wystąpiły w 2017 roku nie miały istotnego wpływu na działalność Banku.

W zakresie ryzyka braku zgodności zarządzanie ukierunkowane jest na stałe dążenie do minimalizowania skutków nieprzestrzegania zewnętrznych i wewnętrznych regulacji prawnych, a także właściwą ochronę interesów Banku poprzez stałe aktualizowanie/dostosowywanie procedur bankowych, kontrolę ich przestrzegania, wsparcie informatyczne oraz szkolenia. Celem zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku jest:

1. ograniczanie strat finansowych i niefinansowych, spowodowanych brakiem zgodności przepisów wewnętrznych Banku z regulacjami zewnętrznymi, nieprzestrzeganiem wewnętrznych regulacji bankowych oraz standardów postępowania przyjętych przez Bank,
2. ograniczanie występowania ryzyka prawnego oraz ryzyka operacyjnego, stanowiących podstawę występowania ryzyka braku zgodności,
3. budowanie korzystnego wizerunku Banku jako instytucji przestrzegającej przepisów i przyjętych standardów postępowania.

Na bazie zarejestrowanych zdarzeń ryzyka operacyjnego dokonano oceny ryzyka braku zgodności w Banku. Koszty poniesione z tytułu ryzyka braku zgodności w 2017r. w kwocie 0,5 tys. zł. stanowiły 17,45% wartości ustalonego limitu.

Bank w roku 2017 nie podejmował dodatkowych działań zapobiegawczych oraz ograniczających skutki ryzyka braku zgodności.

14. Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu bankowym - (art. 447 CRR)

Bank w roku 2017 posiadał papierów wartościowych nieuwzględnianych w portfelu bankowym.

Na dzień 31.12.2017 roku Bank posiadał zaangażowanie kapitałowe w akcje Banku Zrzeszającego, obligacje Banku Zrzeszającego oraz akcje Banku SGB.

Poszczególne ekspozycje kapitałowe w portfelu aktywów oraz ich wartość na dzień 31.12.2017 roku przedstawia Tabela nr 14.

Tabela Nr 14. Papiery kapitałowe w portfelu bankowym na dzień 31.12.2017r.

Lp.	Rodzaj ekspozycji	Kwota ekspozycji zakupiona w celach strategicznych w tys. zł.
1	Akcje Banku Polskiej Spółdzielczości S.A	1 481
2	Obligacje Banku Polskiej Spółdzielczości S.A	1 100
3	Akcje Spółdzielczej Grupie Bankowej – Bank S.A.	141
	Razem	2 722

15. Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej przypisane pozycjom nieuwzględnionym w portfelu handlowym – (art. 448 CRR)

Ryzyko stopy procentowej (ryzyko ogólne stóp procentowych w portfelu bankowym) jest to ryzyko strat wynikających z niekorzystnych zmian stóp procentowych, które prowadzą do spadku przychodów odsetkowych, wzrostu kosztów odsetkowych lub zmniejszenia wartości bieżącej netto pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych (dotyczy również pozycji zabezpieczających te pozycje). Ryzyko to wynika z: niedopasowania terminów zmiany oprocentowania aktywów, pasywów oraz pozycji pozabilansowych (ryzyko terminów przeszacowania), zmian w relacjach między krzywymi dochodowości, które wpływają na ustalanie oprocentowania instrumentów znajdujących się w portfelu banku i powodują zmiany relacji pomiędzy oprocentowaniem tych instrumentów (ryzyko bazowe), zmieniających się relacji między oprocentowaniem dla poszczególnych terminów zapadalności/wymagalności krzywej dochodowości (ryzyko zmiany kształtu krzywej dochodowości), opcji związanych z oprocentowaniem zawartych w produktach bankowych np. opcja wcześniejszej spłaty (ryzyko opcji).

Celem strategicznym Banku w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej jest minimalizacja negatywnych zmian w zakresie wyniku finansowego, na skutek niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych; ponadto celem jest zidentyfikowanie podstawowych zagrożeń związanych z tym ryzykiem, z jednoczesnym zastosowaniem odpowiednich metod zarządzania mających na celu eliminację zagrożeń nierównomierniej reakcji różnych pozycji bilansowych na zmiany stóp procentowych, a przez to na zmiany przychodów i kosztów odsetkowych.

Bank dąży do kształtowania struktury aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych w taki sposób, by uzyskać optymalne efekty w zakresie poziomu wyniku odsetkowego, przy zakładanych zmianach rynkowych stóp procentowych; jednocześnie zachowany będzie warunek bezpieczeństwa wyniku odsetkowego przy nieoczekiwanej zmianie tych stóp w kierunku przeciwnym od zakładanego.

Najważniejszą część ryzyka stopy procentowej w Banku związana jest z ryzykiem przeszacowania oraz ryzykiem bazowym, które w największym stopniu wpływa na poziom zmian wyniku odsetkowego.

Pomiar ryzyka przeszacowania oraz bazowego polega na:

1. porównaniu, metodą luki stopy procentowej, wielkości aktywów Banku przeszacowywanych w danym przedziale czasowym z wartością pasywów przeszacowywanych w tym samym przedziale czasowym, w podziale na poszczególne stopy referencyjne,
2. wyliczaniu zmian wyniku odsetkowego w przyjętych okresach, na podstawie założonych zmian stóp procentowych.

Ryzyko opcji klienta bada się na dwóch poziomach:

1. w ramach opracowywania nowych produktów lub zmian w już obowiązujących regulacjach, tak by uniknąć zawierania zobowiązań zbyt ryzykownych dla Banku,
2. poprzez analizę poziomu wykorzystywania opcji klienta, na podstawie zrywalności depozytów oraz spłat kredytów przed terminem umownym.

Ryzyko krzywej dochodowości występuje w sytuacji angażowania się Banku w instrumenty finansowe aktywne i pasywne z terminami przeszacowania powyżej 3 miesięcy.

Kontrola ryzyka stopy procentowej dokonywana jest poprzez system obowiązujących w banku limitów :

1. limitu niedopasowania (luki) w przedziałach przeszacowania,
2. limitu maksymalnej zmiany wartości ekonomicznej Banku, przy założeniu szokowej zmiany stóp procentowych
3. limitu maksymalnej straty w przypadku zmiany stóp procentowych o 1pp.
4. limitu maksymalnej straty z tytułu odwrócenia się krzywej dochodowości,
5. limitu strat związanego z wykorzystaniem opcji klienta,
6. limitu minimalnej rozpiętości pomiędzy marżą odsetkową i marżą graniczną.

Ryzyko przeszacowania i ryzyko bazowe

W przypadku spadku stóp procentowych, obniżenie wyniku odsetkowego nastąpiłoby głównie na skutek ryzyka bazowego.

Zmiana prognozowanego w kwocie 6.410 tys. zł. wyniku odsetkowego w okresie 12 m-cy od dnia analizy :

1) uwzględniająca ryzyko przeszacowania:

- przy spadku stóp procentowych o 2 pp. wyniosłaby kwotę (-) 190 tys. zł. ,
- przy wzroście stóp procentowych o 2 pp. wyniosłaby kwotę 190 tys. zł.

2) uwzględniająca ryzyko bazowe:

- przy spadku stóp procentowych o 2 pp. wyniosłaby kwotę (-) 2.379 tys. zł.
- przy wzroście stóp procentowych o 2 pp. wyniosłaby kwotę 1.003 tys. zł.

Spadek stóp procentowych o (-) 1pp. spowodowałby obniżenie prognozowanego w skali 12 miesięcy wyniku odsetkowego na skutek istniejącego w Banku ryzyka bazowego o kwotę 1.343 tys. zł. Wykorzystanie uchwalonego na poziomie 15% funduszy własnych limitu na zmianę wyniku odsetkowego w przypadku spadku stóp procentowych o (-) 1 pp. wynosiło 36,74%.

Wielkość ryzyka bazowego związana jest z ograniczonymi możliwościami zmiany oprocentowania poszczególnych aktywów i pasywów, z uwagi na niski poziom zastosowanych stóp procentowych. Ponadto ryzyko bazowe wzmocnione jest poprzez stosowane przez Bank wskaźniki określające relację zmiany oprocentowania aktywów i pasywów w stosunku do zmiany stawek bazowych. Znaczenie ma tu również rozpiętość między różnymi stopami bazowymi, która może zmienić się niespodziewanie i niesymetrycznie oraz wzajemna relacja posiadanych przez Bank aktywów i pasywów w ramach poszczególnych stawek bazowych.

Szacowana na dzień 31.12.2017r. wartość ekonomiczna Banku w przypadku wzrostu stóp procentowych o 2pp. obniżyłaby się o kwotę 272 tys. zł.

Ryzyko krzywej dochodowości

Analiza krzywej dochodowości obejmuje analizę strat w wyniku z tytułu odsetek w zakresie aktywów i pasywów oprocentowanych stałą stopą procentową i terminem przeszacowania powyżej 3 miesięcy na skutek odwrócenia się krzywej dochodowości. Na dzień 31.12.2017r. Bank nie posiadał aktywów oraz pasywów rynku finansowego z terminem przeszacowania powyżej 3 m-cy.

Ryzyko opcji klienta

Analiza ryzyka opcji klienta obejmuje analizę zrywalność depozytów oraz ocenę stopnia spłacania przed terminem kredytów. Jako znaczący poziom wykorzystania opcji klienta uznaje się sytuacje gdy:

1. udział kredytów spłaconych przed terminem w odniesieniu do kredytów w sytuacji normalnej i pod obserwacją ukształtuje się na poziomie powyżej 3%. W miesiącu grudniu 2017r. nie wystąpiła sytuacja spłat kredytów przed terminem.
2. udział depozytów zerwanych z terminem pierwotnym powyżej 3 miesięcy na poziomie powyżej 3% kwoty depozytów ogółem. W miesiącu grudniu depozyty zerwane w kwocie 168 tys. zł. stanowiły 0,24% wartości depozytów terminowych ogółem.

Na dzień 31.12.2017r. w Banku występowała skumulowana luka dodatnia w kwocie 11.307 tys. zł. i stanowiła 4,54% wartości bilansowej aktywów netto.

16. Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne - (art. 449 CRR)

Na dzień 31.12.2017 roku Bank nie posiadał ekspozycji na pozycje sekurytyzacyjne.

17. Polityka w zakresie wynagrodzeń– (art. 450 CRR)

Polityka wynagrodzeń określa zasady ustalania, wypłacania i monitorowania wynagrodzeń osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku Spółdzielczym Rzemiosła w Radomiu. Celem opracowanej i wdrożonej Polityki wynagrodzeń jest:

- 1) wspieranie prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem w celu utrzymania bezpiecznej bazy kapitałowej Banku i zapobieganie podejmowaniu nadmiernego ryzyka wykraczającego poza zatwierdzony przez Radę Nadzorczą akceptowalny ogólny poziom ryzyka,
- 2) wspieranie realizacji strategii działania banku i strategii w zakresie przeciwdziałania powstawaniu konfliktów interesów.

Zapisy Polityki określają:

- 1) stałe składniki wynagradzania,
- 2) zmienne składniki wynagradzania, rozumiane jako premia uznaniowa,

3) zasady przyznawania i wypłacania zmiennych składników wynagradzania.

Do stanowisk których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku, o których mowa w § 24 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. oraz w Rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 604/2014 z dnia 4 marca 2014 r., zgodnie z dokonaną weryfikacją zalicza się:

- 1) Członków Rady Nadzorczej ,
- 2) Członków Zarządu,
- 3) Głównego Księgowego,
- 4) Dyrektorów Oddziałów,
- 5) Kierownika Zespołu Organizacyjno – Administracyjnego,
- 6) Kierownika Zespołu Informatyki i Telekomunikacji,
- 7) Kierownika Zespołu Finansowo – Księgowego,
- 8) Kierownika Zespołu Produktów Bankowych,
- 9) Inspektora Audytu Wewnętrznego

Łączna kwota wypłaconej premii uznaniowej osobom zajmującym stanowiska istotne w Banku za dany rok nie może spowodować obniżenia wyniku finansowego do poziomu, który nie zapewni realnego przyrostu funduszy własnych Banku oraz budowy bezpiecznej bazy kapitałowej.

Ocena efektów pracy stanowisk istotnych dokonywana jest po zakończonym roku za co najmniej 3 lata, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny banku i ryzyka związane z prowadzoną działalnością gospodarczą przez bank. Oceny efektów pracy członków Zarządu dokonuje Rada Nadzorcza.

Oceny efektów pracy pracowników na stanowisku: Głównego Księgowego, Dyrektora Oddziału, Kierownika Zespołu oraz Inspektora Audytu Wewnętrznego dokonuje Zarząd Banku

Stosując zasadę proporcjonalności Bank wypłaca całość premii uznaniowej po przyznaniu w gotówce bez stosowania odroczenia, z zastrzeżeniem, że jej wysokość nie może być wyższa niż 20% łącznego rocznego wynagrodzenia zasadniczego poszczególnych osób zajmujących stanowiska istotne, a wynagrodzenie zasadnicze powinno mieć taką wysokość, aby Bank mógł prowadzić elastyczną politykę wynagrodzeń w zakresie zmiennych składników. Łączna kwota wypłaconej premii uznaniowej dla stanowisk istotnych w danym roku nie może przekroczyć 2% funduszy własnych Banku.

W 2017 roku wynagrodzenie zmienne oraz wynagrodzenie z odroczoną wypłatą nie wystąpiło.

Łączne wynagrodzenie wypłacone w 2017 roku dla:

1. 9 członków Rady Nadzorczej stanowiło kwotę 56 tys. zł.
2. 4 członków Zarządu Banku stanowiło kwotę 675 tys. zł
3. Głównego Księgowego, Audytora wewnętrznego oraz 8 Dyrektorów i 4 Kierowników stanowiło kwotę 855 tys. zł.

18. Wskaźnik dźwigni finansowej – (art. 451 CRR)

Zgodnie z Art. 429 ust. 2 Rozporządzenia 575/2013 Bank oblicza wskaźnik dźwigni jako miarę kapitału Banku podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej Banku wyrażoną jako wartość procentowa.

Bank przy obliczeniu wskaźnika dźwigni nie stosuje odstępstw określonych w art. 499 ust. 2 i 3 Rozporządzenia 575/2013. Wskaźnik dźwigni kalkulowany jest w odniesieniu do kapitału Tier 1 i jego wartość na dzień 31.12.2017r. ukształtowała się na poziomie 9,54%.

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej jest

utrzymanie bezpiecznej relacji pomiędzy poziomem kapitałów własnych Tier 1 i ekspozycji całkowitej Banku, zapewniającą ograniczenie nadmiernego ryzyka finansowania, a także odpowiedni poziom bezpieczeństwa w przypadku nagłego spadku wartości aktywów lub zwiększenia realizowanych udzielonych zobowiązań pozabilansowych przy jednoczesnym spadku jakości tworzonych z nich aktywów. Wskaźnik dźwigni finansowej wyliczany jest w okresach kwartalnych i raportowany dla Zarządu i Rady Nadzorczej.

19. Stosowane metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego – (art. 452 CRR)

Bank nie stosuje metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego

20. Stosowane przez Bank techniki ograniczania ryzyka kredytowego – (art. 453 CRR)

Stosowane w Banku techniki ograniczania ryzyka kredytowego to:

1. pomniejszanie podstawy tworzenia rezerw celowych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16.12.2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. z 2015 poz. 2066 z późniejszymi zmianami). Bank przyjmuje zabezpieczenia zgodnie z Instrukcją prawnych form zabezpieczenia wierzytelności,
2. wyliczanie wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego metodą standardową, zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem CRR.

W celu ograniczania skutków ryzyka kredytowego Bank przyjmuje zabezpieczenia, które mają na celu zapewnienie zwrotu należności Banku w szczególności z tytułu udzielonego kredytu, pożyczki wraz z odsetkami, prowizjami i innymi kosztami Banku, lub wykonania przez dłużnika innego zobowiązania pieniężnego wobec Banku, w razie gdyby dłużnik nie wywiązał się w terminie z warunków umowy.

Przyjmowane zabezpieczenia powinny spełniać kryteria płynności, wartości oraz dostępu i możliwości ich kontroli, zgodnie z obowiązującą w Banku Instrukcją prawnych form zabezpieczeń wierzytelności oraz z Instrukcją monitoringu zabezpieczeń. Wartość przyjmowanych zabezpieczeń na nieruchomości powinna zapewnić odpowiedni poziom wskaźnika LtV przez cały okres kredytowania, uwzględniając rodzaj nieruchomości (mieszkalna, komercyjna), rodzaj produktu itp. Bank stale monitoruje zmiany na rynku typowych zabezpieczeń, przyjmowanych przez Bank, tj. rynku nieruchomości.

Bank preferuje zabezpieczenia zwrotności kredytów, które pozwalają na:

1. skuteczną egzekucję należności w przypadku braku spłaty kredytów,
2. pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych.

Podstawowe zabezpieczenia, uznawane za najkorzystniejsze przez Bank to:

1. zdeponowane w Banku lub w banku, będącym stroną trzecią środki pieniężne,
2. hipoteka na nieruchomościach mieszkalnych,
3. hipoteka na nieruchomościach komercyjnych,
4. poręczenia Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszy Poręczeń Kredytowych, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, itp.

Bank ustala formę zabezpieczenia w porozumieniu z wnioskodawcą, biorąc pod uwagę:

1. typowe oraz indywidualne ryzyko związane z zawarciem umowy z wnioskodawcą, w tym: ryzyko branży; sytuację finansową i gospodarczą wnioskodawcy; status prawny wnioskodawcy; przebieg dotychczasowej współpracy z Bankiem lub opinie

- banków, z którymi wnioskodawca dotychczas współpracował; rodzaj i wysokość wiarytelności oraz okres kredytowania,
2. cechy danego zabezpieczenia wynikające z regulujących je przepisów ogólnych i wewnętrznych Banku (w tym sposób ustanowienia zabezpieczenia, przesłanki i zakres odpowiedzialności wynikającej z zabezpieczenia, sposób realizacji uprawnień Banku),
 3. przewidywany koszt ustanowienia zabezpieczenia,
 4. przewidywany nakład pracy Banku związany z monitorowaniem stanu zabezpieczeń oraz koszt dochodzenia roszczeń z przedmiotu zabezpieczenia, z zastrzeżeniem ponoszenia kosztów koniecznych.

Podstawowy podział zabezpieczeń dokonywany jest w oparciu o kryterium zakresu odpowiedzialności dłużnika:

1. zabezpieczenia osobiste, które charakteryzują się odpowiedzialnością osobistą osoby dającej zabezpieczenie, całym jej majątkiem do wysokości zadłużenia (w szczególności poręczenie według prawa cywilnego, weksel in blanco, poręczenie wekslowe, przystąpienie do długu, przejęcie długu);
2. zabezpieczenia rzeczowe, które ograniczają odpowiedzialność osoby dającej zabezpieczenie do poszczególnych składników jej majątku (w szczególności kaucja, zastaw rejestrowy i zwykły, przewłaszczenie, hipoteka).

Wartość przyjmowanego przez Bank zabezpieczenia uzależniona jest od oceny zdolności kredytowej wnioskodawcy.

W przypadku zabezpieczeń finansowych, wykorzystywanych w technikach redukcji ryzyka kredytowego przy wyliczaniu wymogu kapitałowego Banku, Bank dodatkowo dokonuje przeglądu i aktualizacji wartości tych zabezpieczeń, co najmniej raz na sześć miesięcy lub za każdym razem, gdy Bank uznał, że nastąpiło znaczne zmniejszenie wartości rynkowej zabezpieczenia.

Bank kontynuuje politykę dywersyfikacji ryzyka kredytowego, poprzez stosowanie ustalonych zasad bezpieczeństwa działalności kredytowej w poszczególnych segmentach rynku oraz poprzez niezbędne instrumenty. Do podstawowych działań mających na celu minimalizację ryzyka kredytowego należy zaliczyć:

1. dywersyfikację struktury przedmiotowej i podmiotowej portfela, poprzez wprowadzone wewnętrzne limity zaangażowań dla portfela kredytowego w rozumieniu Rekomendacji C, S oraz T,
2. wymaganie przy ocenie zdolności kredytowej uwiarygodnionych dokumentów, weryfikacja informacji przekazywanych przez klientów, stosowanie metod statystycznych do oceny zdolności kredytowej klientów detalicznych,
3. doskonalenie metod oceny zdolności kredytowej poprzez:
 - a) wymaganie udziału własnego przy udzielaniu kredytów mieszkaniowych osobom fizycznym,
 - b) w przypadku zabezpieczenia hipotecznego spłaty kredytu, stosowanie cesji należności z polisy ubezpieczeniowej nieruchomości od ognia i zdarzeń losowych,
 - c) wykorzystywanie do weryfikacji kredytobiorców systemów wymiany danych ZBP, BIK S.A, celem minimalizacji ryzyka i eliminowania kredytobiorców niesolidnych,
 - d) stosowanie do aktualizacji wyceny wartości nieruchomości system AMRON,
 - e) wykorzystanie narzędzi informatycznych do wyliczania zdolności kredytowej,
 - f) ograniczenie maksymalnego okresu spłaty dla detalicznych ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie do 25 lat,

- g) ograniczanie dla klienta detalicznego maksymalnego limitu łącznego zaangażowania w detaliczne ekspozycje kredytowe z okresem spłaty do 10 lat do kwoty 180.000 zł,
 - h) uwzględnienie w analizie zdolności kredytobiorców zmian w poziomie dochodów (np. w wyniku nabycia praw emerytalnych),
 - i) w przypadku ekspozycji finansujących nieruchomości Bank dąży do ustanawiania zabezpieczenia na finansowanej nieruchomości stanowiącej własność kredytobiorcy.
4. analizę struktury portfela w celu wczesnej identyfikacji zagrożeń wynikających z nadmiernych zaangażowań i wprowadzanie stosownych ograniczeń,
 5. wzmacnianie monitoringu ekspozycji kredytowych,
 6. nadzór nad czynnościami wykonywanymi w toku procesu kredytowania, mający na celu weryfikację sprawności działania mechanizmów kontrolnych (obejmujący m.in.: proces przestrzegania wewnętrznych aktów normatywnych, procedur, kompetencji, itp.),
 7. prowadzenie aktywnej polityki szkoleń, także w formie bieżącego instruktażu,
 8. dbałość o to, aby informacje przekazywane klientom były zrozumiałe i rzetelne, żeby zawierały wszystkie informacje dotyczące warunków udzielania kredytów, szczególnie ponoszonych przez klienta kosztów,
 9. dbałość o profesjonalizm, staranność i rzetelną wiedzę pracowników kredytowych Banku,
 10. zarządzanie ekspozycjami zagrożonymi, wczesna identyfikacja ekspozycji, których jakość zaczyna się pogarszać.

Bank ogranicza ryzyko kredytowe w zakresie:

- 1) działań systemowo – organizacyjnych, które są wynikiem określenia odpowiedniej strategii i polityki kredytowej Banku, w szczególności przyjęcia odpowiednich procedur kredytowych (regulaminy, instrukcje, wytyczne, metodyki oceny zdolności kredytowej, inne zalecenia), a także limitowania koncentracji kredytów, ustalenia podziału kompetencji decyzyjnych,
- 2) działań realizacyjnych - Bank określa i odwołuje się do tych regulacji, które dotyczą rozpatrywania wniosków kredytowych, opiniowania i kolegialności podejmowania decyzji kredytowych, zawierania umów kredytowych, przyjmowania zabezpieczeń spłaty kredytów czy postępowania z kredytami zagrożonymi,
- 3) działań kontrolnych, poprzez sprawozdawczość kredytową, monitoring, tworzenie i kontrolę rezerw celowych na aktywa obciążone ryzykiem oraz kontrolę poziomu limitów koncentracji zaangażowań.

21. Stosowanie wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego – (art. 455 CRR)

Nie dotyczy. Bank nie stosuje wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego.

22. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności to zagrożenie utraty zdolności do finansowania aktywów i terminowego wykonania wszelkich zobowiązań Banku, w toku codziennej działalności Banku i w sytuacjach dających się przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty.

Celem strategicznym Banku w zarządzaniu płynnością jest pełne zabezpieczenie jego płynności, minimalizacja ryzyka utraty płynności przez Bank w przyszłości oraz optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych.

Cel ten jest realizowany poprzez:

1. zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty,
2. zapewnienie utrzymania płynności bieżącej, krótkoterminowej, średnioterminowej i długoterminowej dostosowanej do rozmiarów i rodzaju działalności, w sposób zapewniający wykonanie wszystkich zobowiązań pieniężnych zgodnie z terminami ich wymagalności, oraz zapewniający wypełnienie nadzorczych miar płynności, w tym miar określonych w Rozporządzeniu UE.
3. optymalizację realizowanego dochodu przy równoczesnym zachowaniu pełnego bezpieczeństwa płynności,
4. zapobieganie sytuacjom kryzysowym (zachwianiu płynności).

Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością złotową i walutową, zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.

Proces zarządzania ryzykiem płynności w Banku zawiera następujące elementy:

1. zarządzanie płynnością w następujących horyzontach czasowych:

- a) płynność śróddzienna - w okresie bieżącego dnia,
- b) płynność krótkoterminowa – w okresie do 30 dni,
- c) płynność średnioterminowa – w okresie powyżej 1 miesiąca i do 12 miesięcy,
- d) płynność długoterminowa – w okresie powyżej 12 miesięcy

poprzez m.in.: analizę niedopasowania terminów płatności, ustalanie możliwości pozyskania odpowiedniego finansowania, a także kosztów pozyskania odpowiednich środków, zarządzanie odpowiednimi aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi we wszystkich horyzontach czasowych.

2. identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka, monitorowanie płynności oraz kontrola przestrzegania limitów,
3. reakcja na zagrożenia dla utrzymania płynności, uruchomienie i realizacja planów i procedur awaryjnych,
4. kontrola i weryfikacja poprawności działania procesu zarządzania ryzykiem płynności,
5. modyfikacja przyjętych założeń oraz metod.

Bank utrzymuje nadwyżkę płynności jako zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się szeregu scenariuszy warunków skrajnych płynności, włączając w to utratę lub zmniejszenie niezabezpieczonych i dostępnych w normalnych warunkach zabezpieczonych źródeł finansowania. Nadwyżka płynności (lokaty zdeponowane w Banku Zrzeszającym, zakupione bony pieniężne) utrzymywana jest niezależnie od aktywów płynnych posiadanych w związku z zabezpieczeniem codziennej działalności. Bank posiada stabilną bazę depozytową, pozwalającą w całości finansować akcję kredytową oraz utrzymywać nadzorcze miary płynności na poziomie wyższym od regulacyjnego poziomu.

Bank ogranicza ryzyko płynności poprzez stosowanie systemu limitów zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych.

Bank w ramach zarządzania ryzykiem płynności wylicza wskaźniki płynnościowe zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013r. oraz Uchwałą Komisji Nadzoru Finansowego Nr 386/2008 z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności tj;

- 1) wskaźnik płynności krótkoterminowej LCR – 8,11
- 2) współczynnik płynności krótkoterminowej – 1,38

- 3) współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi – 1,87
- 4) współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi – 1,32
- 5) luka płynności krótkoterminowej – 30.851 tys. zł.
- 6) wskaźnik stabilnego finansowania (NSFR) – 182%.

Bank zakłada utrzymanie dotychczasowej struktury depozytów przyjętych od klientów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych, ludności i budżetu.

Bank dokonuje analiz możliwości pozyskiwania w przyszłości źródeł finansowania w tym celu sporządzany jest plan pozyskiwania środków i monitorowane jest jego wykonanie.

Plan pozyskania i utrzymania środków stabilnych obejmuje:

- 1) analizę wykonania prognoz założonych w poprzednim planie w porównaniu z osiągniętymi wynikami,
- 2) ocenę struktury tych depozytów, w aspekcie planowanego rozwoju działalności,
- 3) prognozy oraz założenia dotyczące wielkości, rodzajów (w szczególności pod względem terminów płatności), struktury depozytów z uwzględnieniem kategorii zobowiązań pozabilansowych,
- 4) założenia dotyczące stóp procentowych oraz opłat związanych z prowadzeniem rachunków depozytowych, z uwzględnieniem przewidywanych zachowań konkurencji,
- 5) strategię marketingową wobec klientów Banku.

Plan pozyskania i utrzymania środków stabilnych corocznie zatwierdzany jest przez Zarząd, analizy stopnia wykonania planu pozyskania i utrzymania środków stabilnych omawiane są na posiedzeniach Zarządu wraz z analizami stopnia wykonania rocznych planów finansowych Banku.

Analiza płynność za pomocą luki, która polega na urealnianiu przepływów gotówkowych poprzez szacowanie okresów pozostałych do zapadalności aktywów i wymagalności pasywów i zestawienie tych aktywów i pasywów w poszczególnych przedziałach czasowych, licząc od daty sporządzenia zestawienia.

Tabela Nr 15. Luka płynności i skumulowana luka płynności w przedziałach czasowych na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Wyszczególnienie	A`vista	powyżej 1 dnia do 7 dni	powyżej 7 dni do 1 m-ca	powyżej 1 m-ca do 3 m-cy	powyżej 3 m-cy do 6 m-cy	powyżej 6 m-cy do 12 m-cy	powyżej 1 roku do 3 lat	powyżej 3 lat do 5 lat	powyżej 5 lat do 10 lat	powyżej 10 lat do 20 lat	powyżej 20 lat
Aktywa	9 045	83 966	24 958	9 006	7 063	12 825	25 545	22 312	24 077	19 960	15 316
Pasywa	68 942	9 563	22 351	24 989	27 954	31 483	11 872	32 617	8 240	8 221	9 327
Luka płynności	-59 897	74 403	2 607	-15 983	-20 891	-18 658	13 673	-10 305	15 837	11 739	5 989
Skumulowana luka płynności	-59 897	14 506	17 113	1 130	-19 761	-38 419	-24 746	-35 051	-19 214	-7 475	-1 486

Bank przeprowadza testy warunków skrajnych służące identyfikacji i określeniu ilościowemu ekspozycji Banku na możliwe przyszłe napięcia płynnościowe, analizując możliwy wpływ tych napięć na jego przepływy pieniężne, pozycję płynnościową, rentowność i wypłacalność, a także na możliwości pomocowe zrzeczenia.

W przypadku stwierdzonego charakteru zagrożenia utraty płynności Bank postępuje według określonych planów awaryjnych, zawartych w Instrukcji „Zasady zarządzania płynnością płatniczą w BSR w Radomiu”.

23. Informacje podlegające ujawnianiu zgodnie z art. 111a Prawa bankowego

Na podstawie art. 111a. Bank podaje do publicznej wiadomości :

- 1) nazwę, charakter i lokalizację geograficzną działalności:
Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Radomiu, prowadzi działalność komercyjną na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, województwa mazowieckiego, powiatu: radomskiego, białobrzeskiego, szydlowieckiego i przysuskiego.
- 2) dochód w danym roku wykazywany w sprawozdaniu finansowym, zysk lub stratę przed opodatkowaniem, podatek dochodowy:
Na dzień 31.12.2017r. Bank :
 - a) wypracował przychody ogółem w kwocie 11.919 tys. zł.
 - b) poniósł koszty w kwocie 9.819 tys. zł
 - c) wypracował zysk brutto w kwocie 2.100 tys. zł. po uwzględnieniu podatku dochodowego w kwocie 586 tys. zł. wynik finansowy netto banku ukształtował się na poziomie kwoty 1.514 tys. zł.
- 3) liczbę pracowników w przeliczeniu na pełne etaty:
Na dzień 31.12.2017r. zatrudnienie w Banku wynosiło 70 etatów.
- 4) otrzymane finansowe wsparcie pochodzące ze środków publicznych, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym (Dz. U. z 2014 r. poz. 158):
Bank nie korzysta ze wsparcia pochodzącego ze środków publicznych.
- 5) Informację o stopie zwrotu z aktywów
Stopa zwrotu z aktywów (ROA) obliczona jako iloraz zysku netto i sumy bilansowej ukształtowała się na poziomie 0,65%.
- 6) informację o powołaniu komitetu do spraw wynagrodzeń – w Banku nie powołano komitetu do spraw wynagrodzeń.
- 7) informację o spełnianiu przez członków rady nadzorczej i zarządu wymogów określonych w art. 22aa
Członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu Banku spełniają wymogi określone w art. 22aa Prawa Bankowego w zakresie wiedzy, umiejętności i doświadczenia odpowiednich do pełnionych funkcji i powierzonych obowiązków oraz w zakresie rękopmi należytego wykonania tych obowiązków.
- 8) opis systemu kontroli wewnętrznej

Cele systemu kontroli wewnętrznej

Cele systemu kontroli wewnętrznej określone w Regulaminie Kontroli Wewnętrznej Banku Spółdzielczego Rzemiosła w Radomiu są zgodne z art. 9c ust. 1 Prawa Bankowego i zapewniają:

- skuteczności i efektywności działania banku;
- wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
- przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w banku;
- zgodności działania banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

Rola Zarządu Banku, Rady Nadzorczej i Komitetu Audytu

Do obowiązków Zarządu Banku należy zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnianie we wszystkich jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku, funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej oraz zapewnienie niezależność

oraz odpowiednich środków finansowych na realizację zadań Stanowisku do spraw zgodności oraz Stanowisku Audytu Wewnętrznego.

Zarząd Banku podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym właściwej współpracy wszystkich pracowników Banku w ramach funkcji kontroli w tym: współpracy ze Stanowiskiem ds. zgodności, Stanowiskiem AW, które posiadają dostęp do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych.

W przypadku wykrycia nieprawidłowości przez system kontroli wewnętrznej, Zarząd Banku podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, w tym określone środki naprawcze i dyscyplinujące.

W ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych Zarząd Banku:

- 1) odpowiada za efektywne zarządzanie w Banku ryzykiem braku zgodności, rozumianym jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych,
- 2) odpowiada za opracowanie polityki zgodności i jej przestrzeganie. W przypadku wykrycia nieprawidłowości w stosowaniu polityki zgodności, Zarząd podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia tych nieprawidłowości, w tym środki naprawcze lub dyscyplinujące,
- 3) składa Radzie Nadzorczej raporty w sprawie zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku,

Zarząd banku, nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą o sposobie wypełnienia w/w zadań.

Do obowiązków Rady Nadzorczej należy nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej.

W ramach nadzoru nad działalnością Banku Rada Nadzorcza monitoruje adekwatność i skuteczność systemu kontroli wewnętrznej na podstawie informacji uzyskanych od Stanowiska ds. zgodności, Stanowiska AW oraz Zarządu Banku.

Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym corocznej oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli, Stanowiska ds. zgodności oraz Stanowiska AW.

W ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych, Rada Nadzorcza:

- 1) nadzoruje wykonywanie obowiązków przez Zarząd dotyczących zarządzania ryzykiem braku zgodności,
- 2) zatwierdza politykę zgodności banku,
- 3) co najmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank.

Do zadań Komitetu Audytu w zakresie obejmującym system kontroli wewnętrznej należy:

- 1) monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem,
- 2) dokonywanie corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej,
- 3) zapoznavanie się ze zidentyfikowanymi krytycznymi i znaczącymi nieprawidłowościami wykrytymi w ramach systemu kontroli wewnętrznej.

Schemat organizacyjny trzech linii obrony w ramach struktury organizacyjnej Banku

Funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech, niezależnych poziomach.

Na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej banku, w tym stosowanie przez pracowników mechanizmów kontroli ryzyka, a także dokonywanie poziomego monitorowania (w ramach pierwszego poziomu) przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez ich weryfikację lub testowanie.

Na drugi poziom składa się:

- zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych (Stanowisko Zarządzania Ryzykiem, Zespół Produktów Bankowych)
- działalność stanowiska do spraw zgodności,

Pracownicy komórek banku na drugim poziomie stosują mechanizmy kontrolne, lub niezależnie monitorują przestrzeganie mechanizmów kontrolnych poprzez: monitorowanie pionowe (weryfikacja lub testowanie pierwszego poziomu przez poziom drugi) i monitorowanie poziome (weryfikacja pozioma lub testowanie na drugim poziomie).

Na trzeci poziom składa się działalność Stanowiska AW.

Funkcja kontroli

Na Funkcję kontroli o której mowa w art. 9c ust. 2 pkt. 1 ustawy Prawo bankowe składają się wszystkie mechanizmy kontrolne w procesach funkcjonujących w banku, niezależne monitorowanie przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli.

Funkcja kontroli realizowana jest przez pracowników na każdym stanowisku pracy.

Wykrywane w ramach funkcji kontroli nieprawidłowości są raportowane oraz podejmowane są działania naprawcze i korygujące.

Bank zapewnia dokumentację funkcji kontroli m.in. przez rejestrowanie każdej transakcji, produktu czy usługi oraz stosuje matrycę funkcji kontroli. Matryca funkcji kontroli jest to opisowy dokument, za pomocą którego bank ustawowym celom systemu kontroli wewnętrznej przyporządkowuje procesy w działalności banku, które przez bank zostały uznane za istotne, oraz kluczowe mechanizmy kontrolne i niezależne monitorowanie przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych.

Umiejscowienie, zakres zadań, niezależność komórki do spraw zgodności oraz komórki audytu wewnętrznego

Stanowisko do spraw zgodności podległe bezpośrednio Prezesowi Zarządu realizuje zadania dotyczące identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania ryzyka zgodności działalności banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawiania raporty w tym zakresie.

Stanowisko audytu wewnętrznego podległe bezpośrednio Prezesowi Zarządu ma za zadanie niezależne i obiektywne badanie oraz ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej.

Niezależność w/w Stanowisk zapewniona jest poprzez:

- zatwierdzanie regulaminu funkcjonowania tych stanowisk przez Zarząd i Radę Nadzorczą,

- pracownicy tych stanowisk mają zapewniony bezpośredni kontakt z Członkami Zarządu i Rady Nadzorczej oraz uczestniczą w posiedzeniach Zarządu Banku, Rady Nadzorczej i Komitetu Audytu, w przypadku gdy przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej, w tym zapewnianiem zgodności, audytem wewnętrznym lub zarządzaniem ryzykiem,
- powołanie osób na w/w Stanowiska odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej,
- odwołanie w/w osób odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej po uprzednim wysłuchaniu tych osób przez Radę Nadzorczą,
- w banku funkcjonuje szczegółowy tryb kontroli wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w komórce audytu wewnętrznego oraz komórce do spraw zgodności, zapewniający niezależność i obiektywizm wypełniania przez nich zadań oraz umożliwiający zatrudnianie osób o odpowiednich kwalifikacjach, doświadczeniu i umiejętnościach.
- pracownik Stanowiska audytu wewnętrznego nie wykonuje innych obowiązków niż wynikające z pełnionej funkcji.

Radom, 27.03.2018r.

Sporządził: Ryło Anna

Zweryfikował: Wachowicz Dariusz

Załącznik Nr 1
do Informacji o charakterze ilościowym
i jakościowym dotyczące adekwatności
kapitałowej BSR w Radomiu
podlegające ujawnieniom

Oświadczenie Zarządu

Zarząd Banku Spółdzielczego Rzemiosła w Radomiu niniejszym oświadcza, że ustalenia opisane w Informacjach o charakterze ilościowym i jakościowym dotyczących adekwatności kapitałowej są adekwatne do stanu faktycznego, a stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii ryzyka Banku.

Imię i nazwisko

Stanowisko

1) Bożena Sokalska – Kaca

Prezes Zarządu

2) Aleksandra Kondys

Wiceprezes Zarządu

3) Maria Pyszczyk

Wiceprezes Zarządu

